

СПОРТ

Ши майдилг яккхар галгӀай тхэквондхоша, Нальчике Россе Хьалхале дӀахьош

16

ЮРТБОАХАМ

ГалгӀай Республикан ахархошта, дӀадийнача ялата тохача молхашца Ӏалашо ергья

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГӀАЛГӀАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№23 (12750)
Аьтинга бутт,
18 ди, 2026 шу

Газет арадувл 1923-ча шера майгсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хьарак» яха орден енна

12+

ЛЕРХИАМ

ГалгӀайчен Шолже СВО доакъашхошта дагалоаттама сийленг-чурт оттадергда

4

ПАРТЕ ГӀУЛАКХАШ

Единороссаша парте XXIII съезда делегаташ хержар Магасе

5

НАЪХА ХЪАШТАШ

Илдарха-ГӀалий тӀара нах баха моттигаш тоаеш латт

6

ИСТОРЕ ОАГИОНАШ

ГалгӀайчен Росреестра урхаллене, хьехама лекци йийшар

8

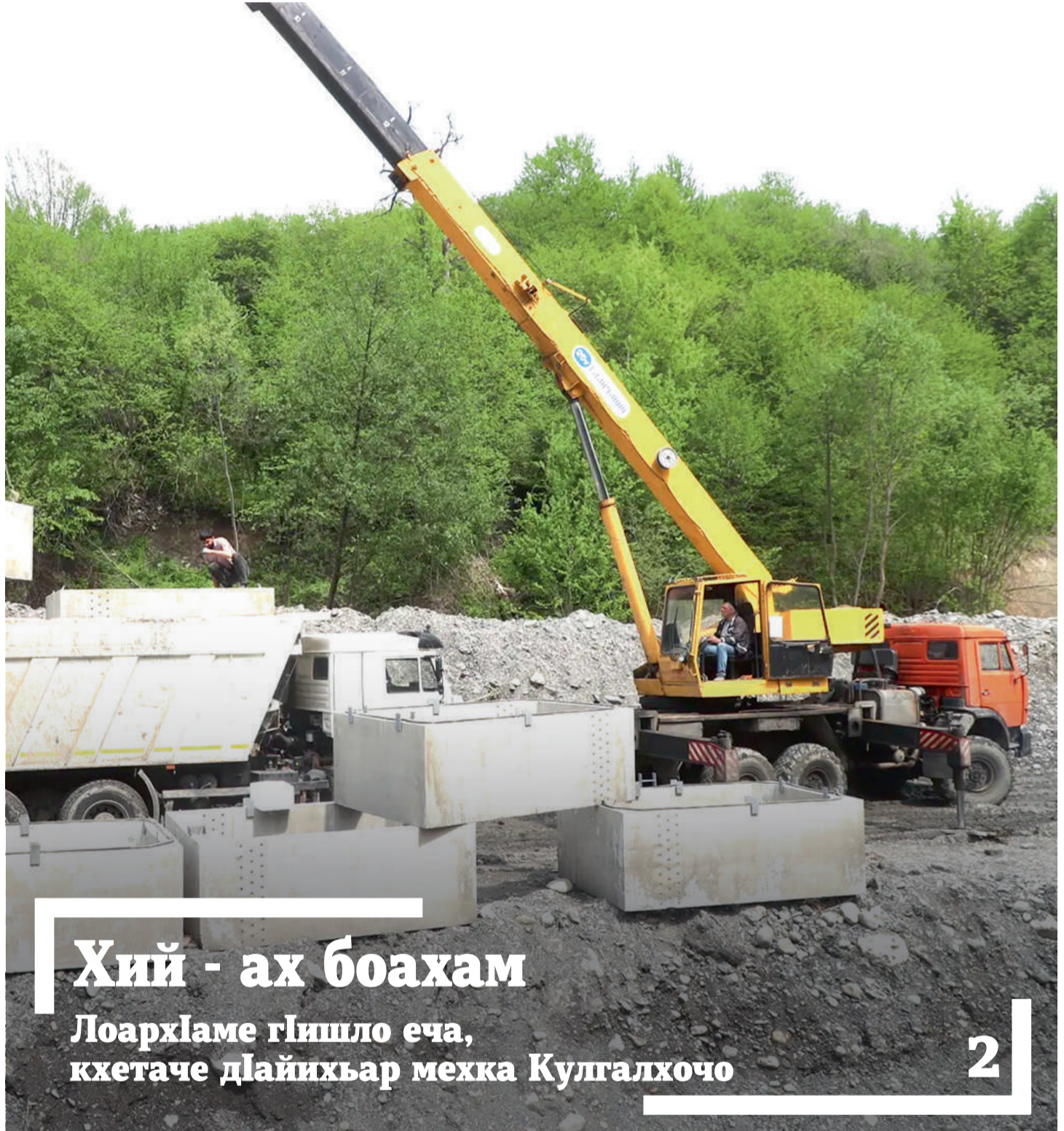

МЕХКА КУЦ

Шолже дӀахьош ба юкъарлон доазонаш тоадара болх

9

www.serdalo.ru [@gserdalo](https://vk.com/gserdalo) Дзен сердало

Хий - ах боахам

ЛоархӀаме гӀишло еча, кхетаче дӀайихьар мехка Кулгалхочо

2

Халкъий бувзамаш

Астраханера лораш новкъостала баьхкар, СВО гӀалгӀай блухошта

3

Илдарха-Галий тла дика длахьош ба, хин турбаш чуйоакш бола болх

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIай мехка дIахо дIахьош ба, Эсан хий чулацара йола гIишло хьалъеш бола болх, цу проекта чудагIаш лоархIаме балхаш дIахьош да тайп-тайпарча доакъош тIа, яхаш, дийцар «Сердало» газетга республикан гIишлошьяра Министрстве.

«Карарча хана, Илдарха-Галий тIа болхлой хий чудауллаш ба. Хьалхашка латта декхар кхоачашдара дика кьахьег цар, наха тешшаме хица Iалашо лоаттаяра», - аьлар гIишлошьяра.

Массехк километр хин бувзамаш хьахолла дезаш да карарча шера. Бе беза болх кIезига бац. Из кхы а итташ километраш керттера хин турбаш чухека езаш, иштта цхайола хин объекташ хьалъе езаш, дукха болх ба.

Хицара гIулакх кхоачашдар, наьха вахара хьалаш тоадара ца хилча даргдоацар да. Из беррига болхий теркаме лоаттабу ГалгIайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Iаьлас.

Вай къаманна чIоагIа лоархIаме да, хьатIадоагIаш дола хоржамаш

Султиганькъан Йоакъап

Гурахьа хила дезаш дола Паччахьалкхен Думан, моттигерча Парламентта депутатий хоржамаш вай республиканна чIоагIа лоархIаме да. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Тов бетта 20-ча дийна-

хьа РФ Федеральни Гуллама Паччахьалкхен Думан хоржамаш дIадахьарах йолча чIоагIон кулг яздыр Россе Президента Путин Владимир.

Вай къаман къабстта лоархIаме да хила деза хоржамаш. РФ Паччахьалкхен Думан, ГалгIай Республикан Халкъа Гуллама депутаташ харжа безаш ба мехка-

хой.

Цул совгIа, беррига болх чакхбаьлча, РФ Федеральни Гуллама Федеральни Кхеле хургбола вай мехкахой бовзийтаргIа», - аьлар вай мехкадаь Келаматанькъан Махьмуд-Iаьлас, цу лоархIамеча гIулакхах дувцаш. Республикан кулгалхочо белгалдир, хоржамашцара болх РФ бокъоно оттадаь

ча тайпара, лакхача боараме дIабахьа безилга.

Иштта вай Мехкадаь хьаахадир, федеральни оагIонца вай къаман гIулакхаш, кхоачамбоацараш боагIача боараме кхоачашдергдола, мехка беркате хургбола нах харжара болх бахархоша дика хьаллоацаргхиларах дог тийша ва ше, аьнна.

ГалгIай мехка ЖКХ болх тоабеш латт

Султиганькъан Йоакъап

РФ Президента СКФО гIолла викал ваьча Чайка Юре видеоконференце кепара боахамашта юкьерча балха тоабашца кхетаче дIайихьар. Из лаьрхIа яр, законах доацаш, ахчанца дувзадenna гIулакхаш леладеш хилара духьала кьовсам лоаттабарца. Цига дакъа лоацаш хилар ГИР кулгалхо Келаматанькъан Махьмуд-Iаьла.

«Кхетаче дIахьош, техкар вахара-коммунальни боахамаш, доагора-энергетически комплекса балха даькъ тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш, иштта бокъонах доацаш кьайлагIа балхаш леладар дийцар», - аьлар «Сердало» газетга зарбан болх лелабераша.

Кхетачен доакъашхой терко тIаэзар лоархIамерча дешашта: бахархошта дикал йола коммунальни хьалаш лоаттадара, вахаре эшачунца Iалашо лоаттача моттигий болх гуш хилиятара, йоагаьча электроэнергех дола декхар лаьгIдара, коммунальни даькъ тIара матери-

ально-технически хьал тоадара.

«Вай республикан ЖКХ болх тешшаме хилара, хин Iалашо лоаттаяра хаттараш лоархIаме да. Оаха ше-ший аргIагIа кхоачашду хьалхашка нийслуш дола декхараш, дукха проек-

таш кхоачашгью», - аьлар Махьмурипа Махьмуд-Iаьлас.

Кхетаче чакхийоалаш, кхоачашде деза декхараш белгалдир, уж кхоачашдара ха йиллар.

Федеральни, моттигерча Iаьдало, бокъонаш лораяра

моттигаша, наха тайп-тайпара хьалаш лоаттадара болх тоабаргIа, иштта вахара-коммунальни куран тIара комплекс дегаьара кIийле хьахолларгья, аьнна, тешаш ва ГалгIайчен Кулгалхо.

ЛоархIаме гIишло еча, кхетаче дIайихьар мехка Кулгалхочо

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIай Республикан кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Iаьлас Шолжа кхален Оалкама, Эса яхача хитIа хьалъеш йолча мотти-

ге, кхетаче дIайихьар. Из хоам бир «Сердало» газетга мехка кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Из гIишло лоархIаме я вай республиканна. ГалгIайчен

хьалхашка латта эггара чоалханегIа дола хаттар кхоачашдара эшаш я из. Бахархошта молаш дола дика хий лоаттадара ца хилча яргIоацаш а я.

ГалгIайченгара болча Рос-

сийски Федерацие сенаторашца, Паччахьалкхен Думан депутаттаца, вице-премьерашца, из болх лелабеча министрствай, боахамий кулгалхошца, болхлой тоабай викалашца, Ростехнадзора даькъ тIарча, Росприроднадзора, Роспотребнадзора доакъошца дийцар из проект кхоачашгьярах, болх дикал йолаш хьабе безаш хиларах.

Белгалду, бахархошта дикал йолча мелача хица Iалашо ярах дола дош со цкъа дийца Iийнавац федеральни боарам тIа, цу юкье Россе Президенттаца кхетаче йолаш. Россе Кулгалхочо, Паччахьалкхено хьаллоацаш хилар бахьан долаш, федеральни ахчан новкъостал хилар, тахан дика кхоачашдеш а да из гIулакх», - аьлар Келаматанькъан Махьмуд-Iаьлас.

Цо иштта белгалдир, проекте дакъа лоацаш мел бараш,

дикал йолаш, сиха из болх чакхбаккха кийча хила безилга. Из проект чакхъяьнначул тIехьагIа, республикан дукхача бахархошта хица Iалашо лоаттаергья цахаддаш.

Цу юкье, кулгалхоша белгалду хий дикал лакха йолаш хилар. Цул совгIа, из проект кхоачашгьярах республикан экономиканна пайда хул.

«Таханарча дийнахьа балхаш дIахьош да массехк гIишлон майдан тIа. Ахчанцара Iалашо йолаш я, эшаш йола материалаш, гIирсаш ийцад, оттаяьча ханал тIехьа ца бусаш, цига болх дIахьош ба», - аьлар мехка Кулгалхочо.

Проект кхоачашгьяра хаттарцо ший теркама юкье лоаттаду, дукхача шерашка латташ дола, бахархошта хица Iалашо яра дош ма хулла сихагIа кхоачашде хьожаш. Из деррига а деш да вай бахархой вахара хьалаш лакхдара.

Цермашина накъаша ГалгIайчен экономиканна керда таронаш хъаелл

Султиганаъкъан Йоакъап

ГалгIайчен премьер-министр Слостенин Владимир дакъа лоащ хилар, РФ экономически дегIаахара министра ГIончас Назаров Сергейс кулгал а деш, дIахьош хинна-ча кхетаче, яхаш, дий-цар «Сердало» газетата ГIР министрий кабинета зарбан болх лелабераша.

«Цига дийцар СКФО нах а мухъ а дIа-юха кхухъаш дола цIерамашена накъаш дегIадоаларах.

ЛоархIамеча декхарах цаI хилар Сипсой-ГIала-Шолжа-ГIала йолча дакъе тIара цIермашина никъ меттаоттарах, из чудоагIаш да Минеральные Воды-Найсаре-Шолжа-ГIала-Махачкала-Дербент нах а мухъ а дIа-юха кхухъаш бола цIерамашена никъ Iобиллара проект кхоачашъеш хилара», - аьлар хоамо.

Из проект вахара юкье-йоакъаш хиларах хъахолла таро хургья Кылбаседа Кавказе цаI йола транспорта оагIув, цо цу куран транспорта бувзам шербергба, дIа-юха кхувлаш бола нах а, мухъ дIабахьар а дукхагIа хургда.

«Цу тайпара хъалаш цIермашина накъе тIа хъахоллаш хиларо ерригача Кылбаседа Кавказа бахархой экономика тоа-ергья, бизнес лелеа а таро хургья. Из проект хъахоллаш хилар мехкашта юкьера бувзам лелабара ГалгIайченна а лоархIаме да», - аьлар ГIР Паччахьалкхен Председателя Слостенин Владимира.

Кхетачен доакъашхоша йоагIаш йола терко йир уж балхаш дIадахьа лерхIача доозон тIа эшача ахчанца Iалашо яра. ДIахойодача хана, кхы ха ца йоаеш, из проект кхоачашъяр дув-царгда «РЖД» ОАО, иштта федеральни Iаьдала моттигашца цъхана.

Астраханера лораш новкъостала баъжкар, СВО гIалгIай бIухошта

Гаьгенаъкъан Марина

Найсарерча Республикански поликлинике дIадихьар тIема операце ветеранаш тIаэцаш лаьрхIа дола ди. Вай долча баъжка хилар Астраханера Россе ФМБА «Къаман лорий тохкама центра бIаргий лораш», яхаш, хоам бу «Сердало» газетата

«Даьхен лорабой» ганза зарбан болх лелабераша.

«Лакха говзал йола лораш баъжкар ГалгIайче, лаьрхIача операце бIухошта новкъостал де, уж ба тIема декхар кхоачашдеш тайп-тайпара човнаш хинна нах. Лорий тоаба чубоагIаш ба центра хъалхале лелаю

бIаргий лораш, сурдологаш, вестибулологаш. Цига лораш хъежар унахошка, лорий новкъостал дара болх дIабихьар царца. Лакха говзал йола лорий новкъостал дезарашта кастлуш хирургически а меттаоттавара а дарба дергда, отоларинголог НМИЦ клиникан дакъе», - аьлар хоамо. Цъханнахъа ваха а ца

везаш, цу тайпарча лорашца дагавалар - из вай бIухошта доккха новкъостал да. Оаха дег тIара баркал оал отоларинголог НМИЦ кулгалхошта, лорашта; вай турпалхошта цар иштта новкъостал дарах!» - аьлар «Даьхен лорабой» ганза филиала кулгалхочун ГIончас Чаненаъкъан Iалихана.

ГалгIайчен премьер-министра паспорташ дIаделар, республикан къонача бахархошта

Султиганаъкъан Йоакъап

ГIР Паччахьалкхен Председателя Слостенин Владимира укх деношка лаьрхIа кхетаче дIахьоча дакъа лаьцар, Россе Ди долаш паспорташ дIалуш дар къонача бахархошта, яхаш, дий-цар «Сердало» газетата республикан министрий кабинета зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче дIайихьар автинга бетта 12-ча дийнахъа, паччахьалкхен керттера цIай долаш, цо белгалду вай мехка дукхача бIаьшерий истори, низ, цъхоагIо хилар. Кхетаче дIахьош яр ГIР МВД нах баха дIа-юха ахара хаттарех йолча урхаллене.

Цу кхетаченна чудоагIаш, республикан къонача бахархошта Российски Федерацие паспорташ дIаделар. Моаршал хоатташ, дош аьлар Слостенин Владимира; ГIР Iюлла волча чурча Iулакхий министра, полице инарал-майора Котов Вла-

димира», - аьлар хоамо.

Дег тIара дакъгалабийцар къона бахархой цу денца, паспорт хъаэцаш дола ди

белггала хилар гуш дар, цо царна хъалхашка хъабелларгба дIахо цар хургбола вахара никъ. Из я саг воккха

хилар хъахайташ йола белгалло, цо тIахьех моллагIа хана ший Даьхен накъаволаш хилара.

Галгайчен Шолже СВО доакъашхошта дагалоаттама сийленг-чурт оттадергда

Гаьгенаькъан Марина

Шолже дӀахьош ба «Дагалоаттама, сийлен парк» тоаеш болх. Кастлуш цига ЛаьрхӀаца операце доакъашхошта дагалоаттама сийленг-чурт оттадергда, яхаш, дийцар «Сердало» газетага администраце.

«Шолжа мэр Иумаранакъан Аслан, гӀончаца Беканакъан Халитаца цхьана, балхаш деча вахар. Проект дӀайолайир карарча шера бекарга бетта. Таханарча денга кхоачаш, болхлой тоабо накъа такилг

тоадеш плитка Юйиллай. Цул совга, цар баьцардерзаде деза доазув кийчдир: лаьржа лаьтта доассадир, 60 гарга га дӀаегӀар, лампаш ЮегӀар. ХӀанз лаьрхӀад бӀухой дагалоаттама сийленг-чурт оттаде, иштта цига хургда гӀандаш, кхоаленаш. Наха салаalara паргӀато хургӀолаш мел дар хьадеш латт», - аьлар хоамо.

Тхоца къамаьл даьчо яхачох, проект чудоагӀаш деррига а тоадаь доазув 4 500 квадратни метр да, царех 800 квадратни метр Юакъа Ютеха да.

Веннача СВО Галгайчера бӀухочун йоӀ дакъа лоацаш хургья, «Турпалхой дагалоаттам лорабеш» яхача яхье

Гаьгенаькъан Марина

ЛаьрхӀа тӀема операце дӀахьош веннача бӀухочун йоӀ Налганакъан Рианна ший байташ еша лаьрхӀа я «Турпалхой дагалоаттам лорабеш» яхача Ерригроссийски кхоллама яхье, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «Даьхен лорабой» ганзе.

«Галгайчен 10 шу даьнна яхархо «Ше язьяь байт» яхача даькъа чуйоагӀаш я. Яхье цо ешаргья ше язьяь байт, из хетаяь я ший хьамсарча даьна, иштта Даьхе лораеш латтарашта. ХӀара мугӀарца цо гойт ший вен-

нача даьцара безам, бера гӀайгӀа, даьх доаккхал дар. Из кхоллама оагӀув кхоачашгьеш я «Даьхен лорабой» яха Паччахьалкхен ганз. Цун малан да СВО бӀухоех бола исторически дагалоаттам лорабар, кхувш йоагӀаца тӀехьен Даьхенцара безам сомабаккхар. Яхьа чаккхе ергья федеральни боарам тӀа, дикагӀа дакъа лаьца доакъашхой чубоагӀаш хургба лаьрхӀаца электронни гуллама», - аьлар паччахьалкхен урхаллене.

«Вай бейнача бӀухой берий кхоллам - из ба боккха дегчура безам.

Вай доаккхал ду цар иштта шоашта хетар байташка а,

кхыча кхоллама балхашка гӀолла а хьагойта низ кхоачаш хиларах.

Цу тайпара начӀал дола бераш хьаллацар ганза филиала декхар да», - аьлар «Даь-

хен лорабой» ганза моттигерча филиала кулгалхочун гӀончас Барханой Лиляс.

СВО бӀухочун нанна Чахкенаькъан Райшата дарба де новкъостал дир

Гаьгенаькъан Марина

УнахцӀенон Министерствоза бувзам лелабеча боахмашта юкьерча программа чудоагӀаш, «Даьхен лорабой» ганза ГалгӀай филиала, ЛаьрхӀаца тӀема операце ветерана нанна Чахкенаькъан Райшата моттигерча дарбанче гӀо дар вӀаштӀехьадаьккхар.

«Даьхен лорабой» ганза филиала вахара дешашца бувзабенна болх лелабеча Темарханакъан Ийисас, лоацача хана кхоачашдир бӀухочун Чахкенаькъан ИбрахӀима нанна Райшата дарба дара гӀулакх.

Цо дийцар из дош лорий дарбанчен кулгалхошца. ХӀанз лораш цу кхалсага дарба деш ба», - аьлар ганза болхлоша.

Галгайчен профсоюзаша, КСВОс новкъостал дергда СВО ветеранашта

Гаьгенаькъан Марина

Магас-Шахьаре ГалгӀай Республикан Даьхен бӀухой дезалий Комитето, «ГӀР проф-

союзий цхьанкхетаро» лоархӀама бартчӀоагӀо йир.

«Шин моттиго шоайла барт баь хиларо таро лу, ре-

спубликан доазон тӀа бахача лаьрхӀаца тӀема операце бӀухошта новкъостал лоаттаду болх тоабе. БартчӀоагӀон кулгяздаьд Комитета кулгалхочо

Эсамарзанаькъан Галаудина, профсоюзий цхьанкхетара кулгалхочо Оздой Хаде. Из лаьрхӀа да СВО доакъашхой, цар дезалаш массайолча оагӀорахьара хьаллацара. Из болх цар дӀахьоргба, шоайла бувзам болаш, законах доагӀаца беса новкъостал деш. Цунна чудоагӀаш да юридически, психологически хаттарех йола консультацӀи дӀаяхьар, иштта нах тӀаэцар, герга истолаш дӀадахьар, из болх хоамашка гӀолла гойтар», - аьлар «ГӀР профсоюзий цхьанкхетара» зарбан болх лелабераша.

Къаьстга йола терко лоатергья кагирхой Даьхенцара безам совбоаккхаш. Из болх дӀабахьара бехктокхаме хила безараш белгалбир шинна оагӀорахьара. Цу бартчӀоагӀамо болх бу кулгяздаьча хана денз, из болх беш хургба кхьа шер, дӀахо а дӀаьхде бокъо йолаш да из гӀулакх.

Илдарха-Галий тIа 8 шу даьнна кIаьнк хиво вихьар

Гаьгенаькъан Мартина

БарXI шу даьнна кIаьнк Илдарха-Галий тIа хиво Говханчаш, лоIамхой из лохаш ба.

Моттигерча мэре болхлоша яхачох, цу юкье дакъа лаца безам бола саг хьажайиш йолаш ва берда йистощка, хи йисте тIаяьннача баьцашта юкье, кхьачаь из бер Гудихьадий.

Нагахьа санна бахархощта цох ховш хIама дале, 112 номерах хоам бе беза, из лохаш болча болхлошка.

Единороссаша парте XXIII съезда делегаташ хержар Магасе

Султиганькъан Йоакъап

XXXVII Конференце хьалхарча оагIонцара болх дIахьош хилар, «ЦаI йолча Росс» вай мехкара моттиг. Из хоам «Сердалога» бир Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче дакъа лоацаш хилар парте ГалгIай мехка оагIон секретарь Илезанькъан

Микаил, мехкарча Халкъа Гуллама Кулгалхо ТIумхой Мухьмад; мехкадаь, Паччахьалкхен Администраце кулгалхо вола Мархенаькъан Анзор; парте Кулгалхочун Медведев Д.А. нах тIайибеча моттига кулгалхо Далганькъан Розат, парте хIама хьаллоацаш болча республикан оагIон хьалха латта Пулой Анжелла, мехкарча моттигашка секретараш, хоржа-

мий хьалхарча оагIонца котбаннараш, иштта СВО доакъашхой а парти хьаллоацараш а», - йоах тхога кхьача хоамо.

Кхетаче дийцар, Москве дIаяхьа езача парте XXIII съезда делегаташ харжара гиулакхах. Оргкомитето Мархенаькъан Анзор, Местой Мухьмад хержача дика хургда, аьнна, белгалдир цига. Массане хьаллаьцар уж шиь харжар. Илеза-

наькъан Микаила хозача, дега тоам беча дешашца даькъалабийцар хержа делегаташ; белгалдир, царна тIадиллар докка, лоархIаме гиулакх долга. Цул совгIа, кхетачен доакъашхоша дийцар парте республикерча моттигашка дIабахьа безача балхах, эггара хьалхарча оагIонца кхоачашде дезарех.

ГалгIайчен УФСО гучадаьккхар, лорий гIирсаш эцача кхоачам-боацараш хилар

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIай Республике гIолла болча Федеральни антимонопольни гиулакха болхлоша могадеш тIайцар, предприниматель «РОД» яхача Паччахьалкхен бюджетни урхалленна латкъаш хилар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага.

Дарбанчен 900 эзар совгIа сома маьха хирургически гIирсаш лоаттадара электронни аукцион дIайихьай.

Предпринимателя теркалдир, технически декхара чудагIаш гIалаташ далийталга, каьхаташ тIа хьалхе а белагIдаьккхад гIирсаш тIа мухьдуаш доаца болат яздаь хила дезилга, иштта малагIа хьисапаш долаш хила еза троакараш, переходникаш, цар тайпа, йоккхал, кхьметтел чов тегаш кIальехка бIегинг малагIа беса хила еза. Вешта аьлча, белгаларча хIама доккача цхьаннена ларьхIа йоазув да иштта даьр.

Антимонопольни болхлоша яхачох, технически хаттараш вIашагIдохкаш, хIама доккачо юкьера бувзам Iалашбара ларьхIа йола бокьонаш лелае еза, цо таро лу бюджетера дIадодаш дар пайда эцаш леладе. Хоадам болаш, из каьхат цхьан хIама хьаяьрашта доагIаш оттадаь хиларо хьагойт цу юкье закон толхадаь хилар.

УФСО дIабихьача тIахьожаме балхах предпринимателя лоткъам, кIалха кIийле йолаш ба, аьнна, ларьхIар. ХIама эцачо кхоачамбоацараш нийсдалийтад, №44-ФЗ Федеральни законага диллача. Уж дIадаха дезилга хьалхадьккхад, цу гиулакха де дезараш хьалхадькхад из хаттар кхоачашдара, бежкбараш административни бежтокхаме озаргба.

ГалгIай мехка дегIайоагIаш я, юкьарча профессионални дешара оагIув

Султиганькъан Йоакъап

ГПР Паччахьалкхен Председателя Слостенин Владимира республикан паччахьалкхен профессионални дешара моттигий кулгалхошца кхетаче дIайихьар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка министрий кабинета зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче дIахьош техкар СПО дегIайоалаяра лоархIаме дешаш, цу юкье дар деша хьаьцара кампанега кийчо яр, болхлой кийчбара дикал лакхьяр, балха отта новкъостал дар, иштта тарон-технически кIийле чоагIьяр. Колледжий кулгалхоша дешара даькъ тIара хьал дегIадоаладара шоашта бакъаьхьа хетар аьлар, уж дIахо кхоачашдара дола наькъаш а дийцар», - аьлар хоамо.

Колледжий тарон-технически кIийле яра хаттар республикан Iаьдало хьалхарчарех лоархIаш да: кердадоахаш да дешара гIирсаш, хьакхоллаш я вай заман пхьоалле, болх шаьрбара йола центраш, лакхбу хьехархой профессионални кийчон боарам, юкьеюоалаю практически балхо дIадехараш чу-

лоацаш йола дешара програмаш. Дика болх бара кагирхошта эшар дика дешар да; цул совгIа, ше деша вагIача юкья дIахо дIахьоргболча балха говзал йовзар хиланза даргдоацар да.

Дикача толамех цаI ба «Кагирхой, бераш» къаман проекта чудагIаш; «Профессионалитет» яхача федераль-

ни проекта юкье дакъа лацар. ДIадахача шера оагIой бетта, Iарпенаькъан Ю. И. цIерагIа ГалгIайчен политехнически колледжа даькъ тIа, хьайийлар доагора-энергетически комплекса чуйоагIа дешаракхоллама оагIув.

«Тахан вIашагIйоллаш я вай заман юкьерча профессионални дешара кеп, кагирхой

таро хургйолаш балха говзал дегIакхувла, ГалгIайче шоай гиулакх хьаделла.

Колледжий тарон-технически база кердаяккхар, хьехархой балха говзал лакхьяр тхона лоархIаме да, хIана аьлча хьехархой дика хиларах тийша да хургбола говзанчаш кийчбар», - аьлар ГПР премьер-министра Слостенин Владимира.

ДогІан хишта лаьрхІа моттиг тоаеш баьхкар Шолжа-Шахьаре

Гаьгенаькъан Мартина

Шолжа-Шахьарерча Хьоашаланаькъан цІерах болча урамерча догІан хиш дІаахийтара кьоастаяьча моттиге болх беш хилар цу лостамагІа кьахьегараш.

«ДогІан хиш дІаухача моттига лакхе аьшка цхарал биллаб, машинаш цу тІагІолла тІех мел ювлача хана, чІоагІа тата дора цо. Бахархой массехказа летькабар из гІулакх меттадоаладе, яхаш.

Мехкарча цу оагІонцарча министерствонна тІадихьар из гІулакх. Хьабаьхкача болхлоша кьаьнарчунна меттел; керда, лертІа бола аьшка цхарал биллар цу лакхе», - дийцар тха газетага.

Шахьара мэра гІонча волча Беканаькъан Халида белгалдечох, дукхача хана денз, бахархошта новкьа хинна из гІулакх меттадоаладир. ТІехьювлача машинашта а паргІата хургьа хІанз, цар деш хинна тата а дІадаьннад.

Илдарха-ГІалий тІара нах баха моттигаш тоаеш латт

Гаьгенаькъан Мартина

Шахьара куц тоадарах йолча проектага гІолла, Илдарха-ГІалий тІара моттигаш тоаеш ба тахан. Из хоам «Сердалога» бир мэре зарбан болх лелабераша.

«Бахархошта юкье дІадихьача хоржамашка гІолла, эггара хьалхарча оагІонца тоае езаца моттигех ба аьнна кьоастабир Осканаькъан цІерах бола урам (Нефтяной оалача урамгара Рабочи яхачунга кхаччалца), Дьякова оала урам (Кирова

оалача урамгара Революционни оалача урамга кхаччалца), Первомайски оала урам (Осканаькъан цІерах болча урамгара Дьякова оалача урамга кхаччалца), ГІулой цІи лелаю урам (Осканаькъан цІерах болча урамгара Бачаланаькъан цІи лелаеча

урама ІотІаотталца).

Шахьара да вола Дидиганаькъан Ахьмад болх мишта дІахьош ба тахка ваха хилар. Кьаьстга йоккха терко, тІахьожам лоаттабу деррига а боагІлача боараме кхоачашдара», - йоах тха газетага бенача хоамо.

Наьсарера моттигаш хозлуш йоагІа

Султиганаькъан Йоакьап

Укх шера, тІадоагІача шера шахьара моттигий куц тоадеш кьахьегаргда Наьсаре. Из хоам «Сердалога» бир мэре.

«2027-ча шера куц тоаде деза моттигаш кьоастаеца хоржамашка 12 эзар совгІа вахархоцо дакьа лаьцад тахан. Россие Президентта Путин Владимира йоаржайтача шахьара моттигаш тоаярах йолча кьаман проектага гІолла, хоржам беш ба карарча хана. Цу программага гІолла; хІара денна тоалуш, хозагІа хулаш латт вай шахьара моттигаш», - йоах тхога кьаьчача хоама тІа.

Бахархой аьттув ба МутаІаланаькъан цІерах болча урамера гІашлой наькьа гонахьара моттигаш, Малсаганаькъан КІарцхала цІерах йолча сквера, 105-ча оагІон Нови оалача урама моттигаш тоаярах йола проекташ харжа. ХІара денна дукха адам гуллуш йола моттигаш я уж ерригаш. 2027-ча шера тоае еза моттигашта юкье я Левобережни оала урам, Московски 41 (МКД) урамера сквер. Белгалде деза, шахьара моттигаш наха паргІатагІа, хозагІа хилийта гІерташ; тахан, боккха болх дІахьош, кьахьегилга.

МагІалбикера цІихеза берий беш эргаяргья

Султиганаькъан Йоакьап

Укх бетта 1-ча дийнахьа денз, дикка кулг тохаш тоаергІолаш, дІакьайла латт МагІалбикера «Бенилг» яха №2 йола берий беш. Берий бешамаш, ишколаш тоаярах йолча программага гІолла дІахьош ба из болх. «Сердало-

га» из хоам бир шахьара мэре.

«Карарча хана болх хьинаре дІахьош латт. Кьаьнарча, воча хьале эттача корашта, наларашта меттел; дикагІа дола кораш, налараш оттадеш боах тахан. ДІахо, пенаш шаьрде, иштга кхыдола чура балхаш де дІаболалургба уж. Кхоачаш-

де дезараш дукха да, дале а тахан дІагІахьежача а теркалде йиш я тоаяь яьлча берий беш мел хоза, бІарг тІаотташ хургья», - йоах тхога кьаьчача хоамо. Сийрда, боагІлача боараме тоаяь латта чура моттигаш, деррига теркалдеш хоза кулг тега куц эргадаьккха ков зІамигача хьаьший, берий беша

кьахьегарий дега тоам беш хургда.

Берашта лаьрхІа йола моттигаш цхьаккха кхоачамбоацараш доацаш лертІа хилар чІоагІа лоархІаме да тахан; цунга хьежжа массайолча юрташкара, шахьарашкара бераш чулеш йола моттигаш тоаеш кьахьегаш ба мехка.

Дика хувцамаш

Магасе йийцар профсоюзий керттера проекташ

Гаягенакьян Марина

Палггайчен столице длайхьача кхетаче тлайцар профсоюза болама, республикан кагирхой политикан дакъ тлара керттера декхара.

«Палггай Республикан профсоюзий цханкхетаро», Союз кулгалхочо Оздой Мухмада Хаде кулгал деш, доакъашхоша чаккхе йир маьтсела бетта 1-ча денна хетая длайхьача кхетаченашта, иштта цар дийцар хьатлайоаггача отчетно-хоржамий конференци длаяхьара кийчо ярца дувзадenna дешаш, цар длахо хержар профсоюз кагирхой дакъ тла болх длахьоргбола керда кулгалхо.

Кхетаче длахош дакъа лоацаш хилар Палггай Республикан Кулгалхочун Администраце, Паччахьалкхен викалаш, цо белгалдир мехка вахара-политически оаггув, профсоюзий болх лоархлеме болга, къахьегамхой бокъонаш лораяра, кагирхой политика кхоачашгяра лаьдала профсоюзашта юкьера къамаьл эшаш долга.

Керттера дар цига Палггай Республикан профсоюзий Кагирхой кхела кулгалхо харжар. Из бехтокхаме моттиг длаьцар Цолой Мухмада Ислама.

Гулбеннараша белгалдир, Ислама кагирхой политика деглайоалаяра, берий бокъонаш лораяра йолча юкьярлон вахаре лоархлеме болх лелабаь хилар. Хьалхагга из вар «Цаг йолча Россе Къонача гварде» моттигерча дакъе болх беш, цига цо кхоачашбора зарбан

болх, иштта кагирхой хьашташ-ка хьожар. Цо болх баьб Федеральни берий юкьярлон кхеле, РФ Президента бокъоenna берий Викал волаш, цо кулгал даьд Палггайчен моттигерча берий юкьярлон кхела.

Цолой Ислам ва Къилбаседа Кавказе «Россе театра кийле» яха кхувш боаггарий театра студе фестиваль хьалхара длайхьар. Из лаьрхл яр кагирхой кхоллама таронаш йоаржар. Цо тайп-тайпарча кхетаченашка, конференцешка, дешара программашка дакъа лавцад, цо тешал ду кагирхой политикан, кхетаченаш влашаггйохкара болх цунна дика ховш хилара.

Кхетаче дакъа лоацаш хиннараша тешал дир; Цолой Ислама кулгал а деш, къонача говзанчашца, студенташца болх длахош хуле; лакха толам гойтаргба длахо длайодача хана; цу балха дакъ тла, аьнна.

Палггайче кийчлуш я «Россе къона профсоюза кулгалхо» яха яхь длаяхьа.

Кхетачене иштта чоаггидир «Россе къона профсоюза кулгалхо» яха ерригроссийски яхь длахош йола ди. Цу кхетачене тлахьех хьинар дола, кхоане йола къона профсоюза кулгалхой, берригача мехка гюлла белгалбара, уж хьаллацара.

«Россе къона профсоюза кулгалхо» яхача яхьа моттигера дакъа длахоьргда маьчхали бетта 18-ча дийнахьа. Из болх влашаггболлаш йола комитет укх деношка длайоалургья доакъашхой, кхелахой белгалбе. Къахьегамхой хьашташ довзаш, начлал дола, вай республикан профсоюза болам деглабоалабеш хургбола кул-

галхой харжара лаьрхл да из. Палггайчен профсоюзаша хьаллоацаргба «Къахьегам, цхоагг йолаш» яха ерригроссийски болам.

Россе Ди долаш, кхетачене лаьрхлар #СаКъахьегамХьонаРосси яхача белгалонах длахош болча, мехка Профсоюзий Кагирхой кхела Федераци ерригроссийски боламе дакъа лаца. Цун цли я «Къахьегам цхоагг», Палггай Республикан профсоюзаша из длаяхьара декхар лаьрхл тлайцар, цига къахьегам тоабаш йийхар дакъа лаца.

Болам длахош хилара керттера бахьан дар дийнача исторега, сурташца гюлла длагойтар, къахьегам ноахалий бувзамаш тайп-тайпарча боахамашка хилар, мохк деглабоалабеш цига хларане шийгара дакъа юкьедена хилар; Росси хьаххоллаш къахьийгарашта, хланза къахьегаш длахоьлхарашта баркал алар.

Из болх длабахьара, хланзарча ханашкардар влашаггтоха деза. Цу гюлакха эшаргда оаш болх беча дакъош тлара къахьегам ветераний архивашкара сурташ, шийгара укх заман сурт тладилла деза, ерригача коллективаца даьккха сурт хила деза, уж каьхаташ кийчде деза, ФНПР Кагирхой кхела лаьрхл дола йоазув юкьедоаккхаш. Цул совгга, хлара йоазув ветерана караггдаьннар дувцаш хила деза, иштта таханарча къахьегам алат а цу тла дийчаца нийса хургда.

Республикан ерригача профсоюзий тоабашта, из хьалхадаяккхад. Боламе дакъа лаца ех, юхьанцара профсоюзаш

санна, шоаш къаьстта бола профсоюза доакъашхой а; балха шерашка, яьннача ханага хьежа доацаш.

Белгалду, «Къахьегам цхоагг» – из болама цли хинна лац, из ба хлара денна Палггайче а ерригача Россе а длахош бола профсоюзий болх.

Длайхьача кхетачене техкар лоархлеме хаттараш, уж кхоачашдара декхараш тлайцар:

маьтсела бетта длайхьа кхетаченаш дика чакхьяьлар. Профсоюзий хьинар дараш цхоагг йолаш бар, къахьегамхой бокъонаш лораяра дакъ тла;

2026 шера, тов бетта 8-ча дийнахьа хургйолча отчетно-хоржама конференца кийчо яра болх длахоьргба чоаггьяьча планах;

ГПР ООП Союза Кагирхой кхел гюргья «Профсоюзаш, РСО-Алане кагирхой: истори, таханара ха» яхача хьаькьяле-ча турнире дакъа лаца. Кхетаче длахоьргья 2026 шера аьтинга бетта 26-27-ча деношка. Из кхетаче нийслу Ерригроссийски кагирхой Ди, Россе халкъа цхоаггон Шу долаш;

кулгалхоша тладиллача декхарах, керда профсоюзий оаггонаш хьаххоллаш бола

болх сиха длахоьргба, къаьстта зламига, юкьера бизнес длахоьча дакъ тла;

болхлошта вахара таронаш лоаттаряра дола хьал доаржаш деш, тоабаша бартчоаггаш тлахьара тла кхолларгья;

2026 шера аьтинга бетта 23-ча дийнахьа, Магасе кхетаче хургья «Профсоюзий Дисконт» яхача программа викалашца. Цига гуллургба юхьанцарча профсоюзий кулгалхой;

Россе Ди дездеш, чулоацаргья тайп-тайпара кхетаченаш, цу юкье #Са КъахьегамХьонаРосси яха болам а болаш.

Кхетаче чакхйоалаш, ГПР ООП Союза кулгалхочо Оздой Хаде баркал аьлар болхлошта, администраце викалашта, цар айхха бувзам лелабеш, болх длахош хилар белгал а дир. Мехка профсоюзий болам чоаггбара, вахара бувзам лелабара дола хаттараш тлайцар, кагирхошца длахош бола болх тоабара декхараш белгалдир. Из гетгара лоархлеме да, Россе халкъа цхоаггон Шу долаш из нийслуш хиларах. Де лаьрхлар ерригача республикан профсоюза юхьанцарча моттигашта дладовзийтаргда кастлуш.

Магасе дладихьар «Кванториум технопарка говзанчий хьехамаш

Гаягенакьян Марина

«Марем» гимназе, «Кванториум» берий республикански технопарка викалаша говзанча хьехамаш дладихьар. Кхетаче дакъа лоацаш хилар аьхки салолаш дола бераш.

«Дешархошта бокъо елар аэропилотироване тла болх бе, уж хьежар из мишта лелаю; цул тлахьагга, цар таро хилар бокъонца йола дронаш лелае, царна яйзар уж лелаяра бокъонаш. Электрониках говзанча хьехамаш длахош, бераш Юмадир токаца лелаеца зланырий хьалаш миштад, уж сenna эшаш а хайра.

Шоай хьехамчаша кулгал а деш, цар Юмадир токаца схема влашаггйоллар, цунца хьаллотоаде йиш я сердаллуш дола гирсаш», - аьлар

из болх беш хиннараша.

Робототехника урока тла бераша шоай хьалхара «Катапулт» робот влашаггеллар. Из болх длахош царна хьалхадаяккхар механизма балха керттердар, уж иштта Юмабелар робота программировани е. Программа влашаггелла яьнначул тлахьагга, доакъашхой бларгаго таро хилар шоаш гулдаьча гирсаша мишта болх бу.

«Цу тайпара дешар длахош хиларо берий технически таронаш йоаржаю, кердача проекта болх дикагга Юмабу, шоайла тоабашца цхьана беш бола болх дикагга длахоь. Баркал оал «Марем» гимназена бувзам лелабарах, технически кхоллам безаш хиларах», - аьлар республикански «Кванториум» яхача берий технопарке.

Наьха хІамаш хьателача моттиге леладаь зулам гучадаьккхар полице болхлоша

Султиганькъан Йоакъан

Наьха хІамаш хьателача моттиге, 500 эзар сом мах бола хІамаш лочкъаь саг гучаваьккхар полице болхлоша. Из хоам «Сердалога» бир МВД.

«Цѳихезача интернет-тикан хІамаш хьателаш йолча моттига 21 шу даьннача болхлочо вІашагІбелла хинна тийшаболх гучаваьккхар Россѳе МВД «Шолжа кхален» МО полице болхлоша.

МВД белгалдечох, ший телефона чу 2025-ча шѳера массехк тайпара оагІонаш хьакхелла, ший адресах тайп-тайпара хІамаш дІаахийта волавеннав из. Ахча дІатела лаьрхІа воацаш, цо дІаийяьча хІамашта юкье да барзкъаш, маьчеш, компьютерцара гІирсаь, кхалнаха батах хьѳекха молхаш, цІагІа лелаю тайп-тайпара хІамаш, иштта пневматически оала тепча, туристически урс», - йоах Іаьдала болхлоша.

Наьха хІамаш цу моттиге хьакхачул тІехьагІа, уж цига йодаеш йола ха чакхьялаллаца сабар дийя, тІаккха кІопилгаш хьайоасташ, чура хІамаш шийна чукхийай, дІаийца доаца «товар» санна яьсса кІопилгаш юхакххийтай интернет-тиканна.

Цъха ха яьлча, ше чукхийьа хІамаш ехкай цо, хьайца ахча ший дега ма тов лаьллад. 500 000 сома зе де кхийнад цун шин бетта. Наьха хІама дуаш, ший таро тоае гІийртачунна духьала гІулакх хьадийллад; цул совгІа, мехкара аравала йиш йоацаш, бокьо а йийхкай.

ГІалгІайчен Росреестра урхаллене, хьѳеама лекци йийшар

Гаьгенаькъан Марина

ГІалгІай Рѳепублике гІолла йолча Росреестра Урхаллене, Россѳе Денна хетаяь, кхетам балара лекци дІаийхьар, яхаш, дийцар «Сердало» газѳетага Магаса кагирхой цъбанкхетарий Цѳен зарбан болх лелабераша.

«Кхетам» яхача Юкьарлон

дѳешара балха чудоагІаш, кагирхой цъбанкхетарий Цѳен кулгалхочо Гомакортанаькъан Мустафас ладувгІаш хиннарашца дийцар россиьски паччахьалкхе хьакхоллара истори. Цо ший къамаьл хетадир мохк дегІабоалабара лоархІамеча ханашта.

Шѳе къамаьл деш, цо дийцар Россѳе Ден истори. Доакъашхошка хьоахадир 1990

шѳера аьтинга бетта 12-ча дийнахьа РСФСР паччахьалкхено ший лоаме хилара Деклараци тІаэцараь, из мехка паччахьалкхен керттера цІай хилараь», - аьлар хоамо.

Кхетачен доакъашхоша белгалдир, вай заман юкьарлонна Россѳе Ден лерхІамаь, иштта могадир исторически дагалоаттам лорабар, Іадатий мах бараш чоагІдар, пачча-

хьалкхе дегІайоалайра кагирхоша дика дакъа лаца дезаш хилар.

«Цу тайпарча кхетаченаш дІаьхьаро таро лу гонахьардар дикагІа довза, наьха сакхетам лакхбе, вай мехка никь белгалбаь йола, цун хургдар дІахо дІахьош йола исторически оагІонаш дикагІа йовза», - аьлар Гомакортанаькъан Мустафас.

Магасерча «21 ишколе» керда болх дІаболабир

Гаьгенаькъан Марина

Магасерча таьрахьашца дувзденнареь йолча ишколе, керда болх дІаболабир. «ХІаман мѳенджер» яхача оагІонцара дѳешар чакхдаккха аьттув хургба хІанз берий.

«21 ишкола» сайта тІа кІимарса бетта І-гІа ди тІакхачале чуденна хила деза дѳешар цу оагІонцара говзал караерзае ловш волчо. Магасерча «21 ишкола» доакъашхоша белгалдечох, ИТ оагІонца эггара чоарІагІа баьржа, дика лоархІаш бола оагІув ба из.

Код дІаьзье харал совгІа, хІаман

уйла е ховш болча нахах ахча телакийча я «компанеш». Продакт-менджер ИТ-хІама ше ма даррагу. ХьалхазгІта болх дІабахьа, бизнеса, технологей оагІонашцара гІулакхаш меттадоаладе, моллагІа нийсденна кхоачамбоацараш юстардаха хов цун.

«21 ишколе» хьахаржа йиш йолаш 10 оагІув ба: кхоачама мѳенджер, ПО Хьакхеллар, доакъой оагІонцара инженер (DevOps/SRE), проектий мѳенджер, деррига довзийташ вола болхло, Киберкхерамзле, «Тѳестѳировщик (QA)», (UX/UI дизайн) интерфейсий дѳизайнер, бизнеси цу оагІонцара аналитики, биоинформатика.

Бѳерашта мѳенингит хилараь

ДРКБ унахой тІаийбѳеча даькъа кулгалхочун лоархІаме хьѳеамаш

Цисканаькъан Надия

Лор Доврбиканаькъан Афѳенди ва рѳепубликански клинически дарбанчен бѳераш тІаэцача даькъа кулгалхо. Цо, дукха ха йоацаш, интервью елар тхона бѳерашта юкье нийслуш долча мѳенингит оалача лазараь лаьца. Лор дагадоаллаш вар тІехьарча хана из лазар даржаш хилар, цо тІахьѳех берий дай гѳетгара цу

гІулакха фийла хилара.

Цо белгалдир, шоаш болх бѳеча даькъ тІа из лазар дола бѳераш каст-каста нийслуш хилар. Цудухьа из наха хьалхадаккха дезаш да.

Микаила Афѳенде белгалдир, дай шоай бѳерага дика ладувгІаш хилар лоархІаме долга, уж хьажа беаза берий цока цѳена дий, цун хьал миштад. Хьалххе а гучадаьккхача

лазара дика дарба де йиш я.

Маьхий тохар, мѳенингита духьала деш дола керттера дарба да. Лора могаду хьалххе а бѳерашта маьхий тохийтар, лазара духьальоттара ца хилча даргдоацарех да из.

Унахой тІаэцача даькъа кулгалхочо деш дола хьѳехар, берий даьшта эшаш да, могашал лорайра де дезар царна ховргдолаш, шоай ханнахьа уж лорашка гІоргболаш.

Кхалсагагара 30 эзар сом лочкъадаь зуламхо лохаш я полици

Султиганькъан Йоакъап

Найсарерча Россе ОМВД болхлой болча латкъа енача кхалсага дийцар; малаш ба ца ховча зуламхоша ахча дихьад ший, аьнна. «Сердалога» из хоам бу МВД.

«Кхалсага белгалдечох, цун балхарча кулгалхочун цѐрах хоам хьатГабенаб телефона тІа, 30 эзар сом ахча дехаш. Из ший кулгалхо мавий, аьнна, дог тийша хиннача кхалсага «Лев Долгов» яхача цѐрах хиннача карта тІа из ахча дІатГатессад. Цул тІехьаГІа, ший кулгалхочунца бувзама яьлча мара хайнадац цунна, ахча дехаш хиннараш зуламхой хиннилга», - йоах Іаьдалгара бенача хоамо.

Интернете ГІолла зулам даьр лохаш да Іаьдал. МВД массаза санна кхайкарал ду бахархошка укх наькъа а, боккъал а шоаш Іеха ма дайта, бокъонцаьха оашош хьанна лу таькхе мара ахча дІатІа ма тувса, малашб ца ховча нахаца бувзама ма дувла! Гаргарча, вовзача сагагара ба, яхаш, ахча дехаш хьатГабенача хоама ма теша, деррига а цкъа хьалхаГІа таька деза. Нагахьа тийшаболх хиннабале, цъа минут ца йоаеш Іалаьмате чехка хоам бе Іаьдала болхлошка.

АргІ-аргІагІа ду хувцамаш

Шолже дІахьош ба юкЪарлон доазонаш тоадара болх

Гаьгенаькъан Марина

Суворова урамах бахача наха дика хезад, докхий догІаш дийлхача хана наха зе даьнна хиларах. Укх дукхача шерашка, хий дІадодаш цахилар бахьан долаш, догІаш дийлха хьаІайна хиш наькъ тІа сецаш дар, цу юхе ГІолла дагІагІа наьха ценошка, коашка чудувлаш. Из хаттар кхоачашдара, еха турбаш хувца лаьрхІар цига.

Кхоачамбоацараш нийслуш долча урамах цаІ ба цу шахьаре хІанз тоабеш латтар. ДІахо Іаьдало лаьрхІад

біеха хиш дІаухаргдола моттиг хьае. Юххера, уж балхаш чакхдоалаш, укхказа асфальт Іобулларгба, цунца цъхана хьакхолл цу урамах бахача наха эшаш дола хьалаш а.

Болхлой тоабанна хьалхашка кхоачамбоацараш нийсделар Колхозни урам тоабеш. Хьалха цу даькъ тІа газ дІаГІахьош болх баьбар, из бахьан долаш никъ дика бохабир. Доал деча даькъ тІарча Іаьдало хьаллаьцар бахархой, судага ГІолла из хаттар кьоастандеш. «Газпром межрегионгаз» ООО чоташ из никъ тоабергба.

Укх деношка, болхлой

тоаба дІайолаелар къаьнара наькъа оаса хьалбаккха. Цул тІехьаГІа керда кІийле ергьа, цу тІа асфальт Іобулларгба. Тоабе беза никъ біаьха ба 1

км, шера ба 6 м.

Говзанчаша яхачох, ара хаоттам дика хуле, ремонт яь яргьа аьтинга бутт чакхбоалаш.

ГІалгІай мехка бетта дІахьоргба наркоманена духьалара болх

Султиганькъан Йоакъап

ГІалгІайче дІаболабир наркотикашта духьала къовсам лоаттабара болх. Укх бетта хьехама кхетаченаш дІахьоргьа, наркотикаш йоаржяра хьал юхатохаш, Еригроссийски болам дІахьош хилара чуйоагІаш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага республикан министрий кабинета зарбан болх лелабераша.

«БІарча бетта дешара моттигашка, культуран урхалленашка, республикан спортивни центрашка дІахьоргьа тематически кхетаченаш, спортивни гулламаш. Уж лаьрхІа да наркоманеца къовсам лоаттабара, из ийрча хьал юхатохара», - аьлар хоамо.

Карарча хана, ГІР тайптайпара наркологически тІахьожам лоаттабеш 1750 саг ва. ДІадахача шерга хьечача, цу унзарча мугІаре латтараш кІеззига лаьгІбеннаб,

из караГІаьннад массайолча оагІорахьара чулаьца хьехама болх дІабахарах.

ДукхагІча даькъе нарко-

тикаш йоаржаю Интернете ГІолла. Царна тІахьожам лоаттабу говзанчаша. Цу тайпара зуламаш леладу нах

хьалувца а юхатоха а беза. Доккха даькъа дІалоац, наха из хьал довзийташ, болх дІахьош хиларо.

Белгалду, цу тайпара кхетаченаш дІахьоргьа ГІалгІайчен еригача юрташка, шахьарашка, кхаленашка.

Гирете болх д'ахьош, археологашта куцала лелаю лакпилг корайир

Гаьгенаькъан Мартина

Гирети яхача г'алай юрта болх беш боаккача археологашта кхалнаха куцала лелаю лакпилг корайир. Из хоам «Сердалога» бир «Техьале» яхача т'оговзанчий ишколе.

«Къаьнарча хана кхалнаха куцала лелаяь к'айча аьш-ках хъаяь х'амилг я малхарча каша к'алхарча г'ата т'а кораяьр. Из сенах, мишта хъаеш хиннай тохаргда Илманхоша. Гуш да, куцала уллаеш хинна лакпилг ший тайпара хъаяь йолга, цун тара х'ама кораяь хиннаяь х'анзолца. Гобаькка гахьар дуллаш, дикка къа-хьийга баь болх ба из», - дий-цар тха газетага.

«Вай пхьоалле хъаяь х'амилг из йолга гуш да Ит'ахьежача, вай пхьарий болх ба из. Цу г'улакхо хъа-гойт, лоаман юрташка баьха вай дай лакха говзал, нач'ал долаш, тайп-тайпара х'амаш хъае ховш хиннилга», - йоах тхога бенача хоамо.

Хи чу ваха к'аьнк лехарашта, б'охбала моттиг кийчъяьй

Гаьгенаькъан Мартина

Хила ваха к'аьнк лаха оарцаг'аьннача наха б'охбала, х'ама кхалла моттиг кийчъяьй Илдарха-Г'ала, Яндаре в'ашаг'ихьетача.

«Укх деношка докка хатар хиннад Илдарха-Г'алий г'а. Хила ваха Дербичанаяькъан Хизар лохаш ба вай мехкара, нохчашкахъара, селашкахъара денз гулбенна нах. Барх'и шу даьнна к'аьнк коравоаг'аш вац; бакъда бера дас, нанас, иштта из лаха арабаьннараша ч'оаг'а сатувс из хъакораварга. МЧС болхлошта, г'о де арабаьннарашта, Шолжа юхе болх д'ахьош мел барашта б'охбала, х'ама кхалла аьт-тув хургболаш, хъайийллай из моттиг», - дийцар шахъара администраце.

Мехкарча дуккхача наха дакъа лоацаш, болх ба тахан д'ахьор. Магасерча администраце 10 болхло вахитав цига г'о де, эшаш дола мушаш, лампаш ийцай. Наьсарерча хъакимаша г'о дечарна эш аьнна хета х'амаш, иштта чай, баа кхача бахьийтаб.

Денала мах бовзар

Тема аренашка к'онгаш байнача дезалашта уллув ба массахана, «Даьхен лорабой» яхача ганза болхлой

Гаьгенаькъан Мартина

Тема операцена юкье вахар хаьдача б'ухой дезалашта г'о деш, царна дезар, эшар фуд тохкаш ба тахан «Даьхен лорабой» яхача ганза болхлой. Тема декхараш кхоачашдеш латташ, вахар хаьдар Хамхой Хьасана. Тахан ганза болхлоша цун да, нана курорте сала'а дохийташ новк'остал даьд. 1991-ча шера малхаваяьннавар Хьасан.

2023-ча шера тов бетта къаман гвардена юкье д'аязвир из. Болх бе д'аволавеннача хъалхарча дийнахъа денз, ший декхараш бехтокхаме кхоачашдеш, дика оамал йолаш, гонахъарча новк'осташта тешаме новк'ост волаш, хъавоаг'аш вар Хьасан. Шийна т'адилла моллаг'а г'улакх боаг'лача боараме д'ачакхдаккха ховш, наьха тешал т'ехъа долаш сагвар из. Тема операци латтача моттиге вахар т'еххъара хилар

цун. Цига д'акхаьча массехк бутт баьлча, д'аваьлар из.

Г'алг'ай мехка ц'ен-нана, цунга сатувсаш хинна пхи бер дисад. Ла ма мога дола халахетар да из боча, хъамсара во'и, да, ц'ен-да воацаш бисача наха... Вахара ха-м д'ахойодаш я, мел хала дале а шийна Дала енна ха йоаккхаш, Далла хоастам беш ваха везаш да дунен х'ама. Х'ара дезале нийслу цхъацца халонаш... Иштта хъалха вахар хаьдача во'а т'ехъа саготдаь дег'ла могошал эшаеннай даь, наьна. Ганза болхлошка республикал арахъа могошал меттаоттае баха г'о де шоашта, аьнна, дехар дир цар.

Тиймарзанаькъан Луиза эттар цар г'улакхага хъажа, каяхаташ в'ашт'ехъодоахаш г'о де. Укхаза лоарх'ама дар, хоржаш йолча санаторе ха д'аяхъарах, дег'лаца гучадоалаш долча цхъацца лазарашта дарба деш хилар. Пирмерча Алушта яхача шахъара «Сийрда-сийна талги» яхача санаторе ха йоаккхаш да

тахан б'ухочун да, нана.

«Тема аренашка вахар хаьдача б'ухой ц'аг'арча наха уллув хилар, цар хъашташ кхоачашде массахана кийча хилар тха балхаца эггара лоарх'амаг'ла дола г'улакх да ала деза. Вахаре, юридически оаг'онца нийслуш дола кхоачамбоацараш юстардахара т'ехъа новк'остал дарал сов'га, дег'ла могошал меттаоттае, боаг'лача боараме дарба чакхдаккха царна г'о де дезаш да тхо тахан.

Турпалий даьшка, ноанош-

ка хъажар, царна терко лоатаяр, могочох цар дог хъоасташ хилар тхона лоарх'ама да. Яьнна ха, цар дег'ла хъал теркалдеш; харжа хъож тхо дарба д'ахьоргдола моттиг. Массахана царна хъалха а доах оаха; новк'остал эшаш хилча, тхога хоам беш хила, яхаш. Белгалде деза, цу муг'ларера болх вай Мехкадас ше т'ахъоажам лоаттабеш д'ахьош болга тахан», - дийцар, тхона интервью луш, Тиймарзанаькъан Луизас.

«Б'аьшерий боадонгара» яхача спектаклага хъажа бех бахархой эрсий театро

Гаьгенаькъан Мартина

Ер бутт бовш, «Б'аьшерий боадонгара» яха Базорканаькъан Идриса романах спектакль гойта кийчо еш ба эрсий паччахъалкхен ашарий-драматически театра акт'ераш.

«Вайна ма харра, г'алг'ай къаман тхьоврача вахарера г'улакхаш, ладаташ да цига дувцараш. XIX-ча б'аьшаре хинна драматически истори да спектакле доаржадер.

Турпалхой атта ца хиннача вахара деноех, цар дагалаьттарех, хъегаш хиннарех дувцаш я спектакль. Хъажархошта гургда, лаьрх'ачунга кхача г'ерташ цу наха мел дукха халонаш лайний», - йоах тхога бенача хоамо.

Укх бетта 30-ча дийнахъа, к'имарса бетта 1-ча дийнахъа нийса пхи сахъат даьлча, хъеж бахархошка, хъаьшашка театре. «Пушкина карта» яхача Федеральни программага г'олла эца йиш я билеташ.

Республикера туризм йоаржае субсидеш эца йиш я мехкахой

Гаьгенаькъан Мартина

Республикерча туризма хъал тоадара т'ехъа Федеральни, моттигерча оаг'онцара субсиди даларах дийцар укх деношка культуран, туризма г'улакхех йолча министерстве.

«Вай мехкарча Паччахъалкхено 13.06.2024 ш. №101 «Федеральни, регионални оаг'онцара мехкарча туризма хъал тоаде хъахъожадеш дола субсиди» да из. Укх бетта 11-ча денгара к'имарса бетта 11-ча денга кхаччалца, массехк оаг'онца чудала йиш я дехар.

Цу юкье я туризм йоаржаеш йола къаьстача наьха, иштта юридически оаг'онцара проекташ хъаллоацаш йола кхетаченаш; вай

мехка, иштта мехкал арахъа а республиканна пайдане хург'йолча туризмах йола кхе-

таченаш д'акхахъа г'о дар», - йоах тхога бенача хоамо. Цу оаг'онцара х'ама довза йиш я

укх адресах: Магас, Заьзганаяькъан Идриса ц'ерах йола про-спект, № 16 А.

Дешара шера нийсденна кхоачамбоацараш

Берий «Гергача истола» гонахъара къамаыл

Гарчакханаькъан Сали

Цхьа бутт а баьннабац дешара арганара шу чакхдаьнна. Цхьан ишколе деша а, цхьан классе дагIа а, царна хьехар цхьа хьехархо вале а, дерригача бераша цхьатарра дика дешац. Цхьачар пхиащ йоах, вокхар кхоъаш е йиаш йоах, нийслу шиаш йоахараш а. МалагIа бахьанаш да массадолча бераша цхьатарра ца дешаш, дика а во а дешара? Уж дукха а эргаш а да. Эггара хьалхара бахьан да дешарца чам цахилар, дIахо дIайодача хана хургдолча шоай вахара уйла цаяр, дийша воацача сага хала лела везилга кхетацдар. ШоллагIа тайпара бахьанаш да, цIагIа чубахача книжка тIа йотIацахьажар, дас-нанас тIахьожам цалоаттабар, цIагIа бе бенна болх ца беш лелар даим. Цхьадолча даькье дай-ноаной ба бера во дешара бехке. Бер ишколе хьа ца ухийташ цIагIа дут, дика дешаш дола бер ишколера хьа а даьккха КьорIаш деша дIалу, шоай бера фу леладу хьажач, цун ишколера гIулакхаш хатта-довза хьехархо хьабийхача а хьабагIац. Да-нана хьа-дийхача, бер хьадайт; телефон хьатоха, аьле. Кхы а дукха да уж бахьанаш. Сурхо тIарча ишколе дIадахача дешара шера 5-ча классе даьгIа дика а во а дешача берашца «Герга истол» чакхдаьккхар аз, царца къамаыл деш. Деш вай дешархошта а хьехархо-чоа а юкье хинна къамаыл. Къамаьла юкье даькха лоац бераш дIачудаьннад укх шера 6 «Б» классе.

Хьехархо: Хади, укх шера наьна метгах, литературах во дийшар Iа. Урок Iомаь хьаухаш яцар, оценкаш эсала яр, каст-каста ишколе йоацаш хулар. Вешта аьлча, дукхагIа йола ха цIагIа йоаккхар Iа. ХIана дар из? ХIара дийнахьа ишколе хьа хIана ахацар хьо?

Мержой Хади: Нанас ше цхьаннахьа йодача хана, берашка хьажач аьле, цIагIа ют со.

Хьехархо: Дукха бераш да шун? Массад шун бер?

Мержой Хади: Ший да-кха.
Хьехархо: Фу ханаш йолаш да уж?

Мержой Хади: Эггара зIамагIачун 4 шу даьннад, вокхан 6 шу даьннад.

Хьехархо: Царга хьажач хьо мара кхы йииг яц шун, саг вац шун цIагIа?

Мержой Хади: Вац.
Хьехархо: Хьо-м каст-каста йоацаш ма хулий? Нана балхача йий шун цхьаннахьа?

Мержой Хади: Яц.
Хьехархо: ЦIагIа йолча хана, книжка тIа хьожаш, дешаш, хIама Iомаде гIерташ, вIалла хIама дой Iа? Аз хIана ях хой хьона, цIаккха урок Iомаь, хьаювцаш яц-кх хьо. ДIахьатгача, хIама ховш а хилац. Шиаш а

кхоъаш а йоах Iа. ХIанад хьа из? ХIама Iомадуций Iа?

Мержой Хади: Iомаду. Берашка хьажач Iохочо со, тIаккха порядок хьае оал.

Хьехархо: Фу ду Iа порядок еш?

Мержой Хади: Пылесос хьокх, улгаш дул, пхьегIаш юл, хIамаш дIанийсью, коа нув хьокх, дом дIабоаккхаш гермеш хьокх.

Хьехархо: ТIаккха фу де деза вай хIанз, шиаш йоахаш дагIа деза вай? Мамайга ала деза, кIеззига урокш е мукъа йита со. Аьннадий Iа вIалла?

Мержой Хади: Аьннадац.
Хьехархо: Цудухьа да-кха из деррига. Iа аьннадаларе, цо хьо мукъа ютаргьяр. Ден-бус 24 сахьат да, царех цхьа сахьат мукъа доацаш мичай хьо, йий? Хулий хьа иштта хьа.

Мержой Хади: Хул.
Хьехархо: Гой, цу цхьан сахьатах пайда эца беза тIаккха. Бийсан а ха йоацаш яц хьо, дийнахьа а кIеззига хинна а ха йоацаш яц хьо. Урокшак кийчъяла еза.

Мержой Хади: Шун хинна дешархо я из.

Хьехархо: Мала?
Мержой Хади: Са мама, Булгучанаькъан Мадина.

Хьехархо: Фуд хой хьона? ЦIагIа деша деза Iа, урокшак кийчъяла еза. Из Iа ца дойя, вай леладечох хIама хургдац. Ишколе Iомадерел совгIа вIалла книжка дий хьога цIагIа?

Мержой Хади: Кхы а цаI да.
Хьехархо: МалагIа да из?

Мержой Хади: «Ингушская литература».

Хьехархо: Ай, «Ингушки литература» дац аз дувцар, ишколе Iомадерел совгIа книжка дий хьога, исбахьален литература; фьалгаш а тIадолаш, дувцараш а байташ а тIайолаш? Цу тайпара книжка дий хьога вIалла? Цхьаккха цу тайпара книжка дийшадий Iа? Ци яккха ховргдарий хьона?

Мержой Хади: Ховргдацар.
Хьехархо: Гой хьона, Iа дийшадац. ТIаккха берий журнал «Селадад» деший Iа?

Мержой Хади: Дешац.
Хьехархо: ВIалла дийшадац Iа?

Мержой Хади: А.
Хьехархо: Цудухьа йоах хьона Iа во оценкаш. Iа уж дешаре кIеззиг-кIеззига, хIама тоалургдар хьа, язде а дикагIа ховргдар. Тоаяла еза хьо, Хади. Рамзан, хьо укх ишколе ваьгIавий юхьанца денз?

Тумхой Рамзан: Хьалхарча классе со волаш, ер ишкол хьаеш латтар, тхо юрта юкьерча №2 йолча ишколе дIадагIа. Хьалхарча кхьа шера цига дийшар оаха. ЙиьлагIа, пхелагIа классаш керда хьаьйча ишколе яьхай аз.

Хьехархо: Юхьанца денз мишта дийшад Iа? Хьа мамас йоах, хьо отличник хиннав. Иштта дий из?

Тумхой Рамзан: Шин-кхьа

четвертах мара хиннавац со отличник. ДукхагIа йола оценкаш 4-5 хиннай са. Кхоъаш вIалла яцар.

Хьехархо: Кхыча классашка багIа хьа вежарий, йижарий даггара деша гIерташ ба. Шо ишколера чудаьккхача, лаьрххIа Iо а ховшадий урокшак яйтий шуга дас-нанас?

Тумхой Рамзан: Яйт.
Хьехархо: Фу оал шуга цар?

Тумхой Рамзан: Долле сихха урокшак е Iоховша!

Хьехархо: Iоховший шо, йой оаш урокшак?

Тумхой Рамзан: Йора, даьракх. Цкъаза болх бе безаш хул, из чакхбаьлча а е йиш я уж.

Хьехархо: Ловзара а салагара а ха юсий? Сенах ловз хьо?

Тумхой Рамзан: ДоттагIа волча ух со, Абабукар яхаш ва из. Цига цхьа-ши сахьат даьккхе чувода со. Албохчанаькъан ва из, са шуча хулаш а ва. Цхьайолча хана бургацах ловзаш хул тхо; дукха хилча, лечкьаргах ловз.

Хьехархо: Дика, урокшак юкьагIа ца юташ, ишколе хьаух хьо. ЦIаккха цIагIа Iе безам болаш хулий хьо?

Тумхой Рамзан: Хул. Наб йоагIаш хул. ТIаккха нанас хьал а гIоттавийя, ишколе IогIо оал. Хьал ца гIотташ уллаш хуле, цкъаза шийла хий тох.

Хьехархо: Хьа тетрадашкей дневникагеи цIагIа саг хьожий, Iа оценкаш малагIаш йоах ха безам болаш?

Тумхой Рамзан: Нана хьеж са дневникага, кхьа кIира цкъа. Кулг язду цо дневника тIа. Тетрадашка-м хьажац из.

Хьехархо: ХIанз ахка дIадолалу, мишта салоIаргда Iа? Планаш йий хьа белггала хIама де?

Тумхой Рамзан: Планаш-м яц са. Юрта хургва со. Бассейна чу лувчаргва. Коа Iоувттабеш бола бассейн ба тха. ЙIайха хуле цу чу лувчаргва, шийла хуле велосипед хекхаргья.

Хьехархо: Велосипед хекхари бассейна чу лувчари мара кхы хIама дудий Iа бIарчча аькхи, книжка деший Iа вIалла?

Тумхой Рамзан: Дешац.

Хьехархо: ДикагIа дола книжкаш деша деза оаш эрсий меттала а гIалгIай меттала а, накьадаг ма дий уж тIехьа тIайоагIа хана.

Тумхой Рамзан: Кхы а хьоашалгIа ух со аькхи.

Хьехархо: Хьанцига ух хьо хьоашалгIа?

Тумхой Рамзан: Ноанахошка, Наьсаре бах уж.

Хьехархо: Хьа дика деша вIаштIехьдоал, Зубейдат. ХIаьта урокшак тIа каст-каста йоацаш хул хьо. ХIанад из?

Албохчанаькъан Зубейдат: Цамогаш хул со каст-каста. Берашка хьежа езаш а хул. ЗIамига бераш да тха.

Хьехархо: Четвертний диктант долаш а хьаянзар хьо. ХIана янзар хьо?

Албохчанаькъан Зубейдат: Къамаргаш лазаш яр со, температура йолаш.

Хьехархо: Тетрадаш тIара гIалаташ тоа а дийя, аз уж дIаделча; цар тIа вIалла болх бой Iа?

Албохчанаькъан Зубейдат: Бу. ГIалаташка хьежаш ягIааш хул со, хьаIомаду уж. Царна йоагIаш йола бокъонаш а Iомае хьож со.

Хьехархо: Кхыча Илмаех оценкаш миштай хьа?

Албохчанаькъан Зубейдат: Пхиащ я, цхьаяраш йиаш я. Кхоъаш-м яц вIалла.

Хьехархо: Хьо фу деш хургья аькхи, Зубейдат? Болх бой Iа вIалла, беш йий шун?

Албохчанаькъан Зубейдат: Бераш хьаарадийхе, ловзаш хул тхо; ноанахошка а гIоргья со аькхи. Беш а я тха. Цига гаьнаш ягIа боалий, Iажий, шапша. ХIанз а зIамига я уж, оаха хий тох царна. Бешара нувхаш дIайоах.

Хьехархо: Во дийшадац Iа, Мухьмад, укх шера. Хьо фу де лаьрхIа ва аькхи?

Овшанаькъан Мухьмад: Эггара хьалха со сакьерда гIоргва Магасе, цигарча аллейке. Чувеча бассейна чу Iочукхоссалургва со. ТIаккха Абдулла волча ваха, велосипед хоакхаргья, бургацах ловзаргва, мIарга бетташ. Сов

цIоагIа бургац чутеха, наIараш дIачуьяхар оаха. Иштта хургда-кх са хIара ди. Ишколе ухача хана а кIирандийнахьа а книжка деш аз моллагIа. ХIанз со дешаш ва «Так это было» яха книжка, 98-ча оагIон тIа кхьачав. ЦIагIа «Селадад» да сога. Цар тIара байташ хозагIа хет сона. Цкъаза айса а язью аз байт, хьога дIалургIолаш. Сурташ а дехк аз, къоаламашца а фломастерашца а.

Хьехархо: Ашарий урок ма хулий шун. ЦIагIа волаш, аькхи ашарашка ладувгIий Iа?

Овшанаькъан Мухьмад: Цхьадола гIалгIай иллеш хоза хет сона. Ашарашка аз ладувгIац, болх-м бу аз. Тха ший сиргIилг я. Царна со дIагIавахийтац. Беша дIагIа малина, нарс, помидор, кхор ба тха. ФОКе ух со, кIалкхетаргах лата Iомалуш. Пхе дийнахьа ваха веза цига, хIара дийнахьа ши сахьат доаккхаш. Со цига уха 8 бутт ба. Яхьашка хиннавац со хIанз а, 1-2 шу ца даьлча, вахийтац къовсавала кхьчарца. Цига со хьалкхувл Ахьмада. Из са да ва. Иштта соца цига ух тха классера Iадал-Малик.

Хьехархо: Цкъаза эгIазъяхе хулар хьо, Таира, ХIана дар хьа из?

Албохчанаькъан Таира: КIаьнкхаша йиIагIашта хIамаш етташ хилча, эгIазъух со.

Хьехархо: ЦIагIа урокшак е моттиг йий шун, кхо саг ма вий шун цIагIара ишколе ухаш?

Албохчанаькъан Таира: Истолг да тха, урокшак еш. Кхьанне а юкьара. АргI-аргIагIа Iохувш тхо цу тIа. Эггара хьалха со хов, тIаккха - зIамагIа йола йиша, цул тIехьагIа воша. Са-м, цхьа хала урок хилча, шин сахьата а ягIа езаш хул. Аькхи даь-нана йолча гIоргья со, цунна новкъостал де. Буц хьаяккха, оасар де дезаш хул коартолашта. Телевизорга а хьежаргья «Ютуба чу», цига муьлтикашка, киношка, «дарамашка» хьеж со.

Хьехархо: Шун ахка сакьерда хилда, ишколе юадахка дезилга ховш, кердача дешара шерга кийчлуш хилалаш.

12 ДИКАЧА НАХАХ

Гарчакханакъан Сали

Малсаганакъан Ева вайца яц аьлча, хланз а тешалуц со. Гаьнара хьахозаш санна хет цу сийдолча а къаман яхь йолча а кхалсага оаз. Цхьа тамашийна беркате саг яр из, хетаргахьа, из мел яйзача, цунца лоацача хана а гулакх доагIаш хиннача наха а аргдар, аьнна, хет сона цох уж дешаш. Дьа-лагара йоагIаш йола говзал, начIал дола саг цIаккханах дIатетташ, царца энкарло лелаеш хилац. Цо нах хьатIауыз ший хозача оамалашца, Имерза хиларца, шийна еннача говзалца. Дикача сага гонахьа гуллунах, иштта гуллора уж Евайна гонахьа а. Цун деррига вахар, бера хана денз, дувзадenna хиннад ашарашца, цудухьа хинна хургьяр из ший оамалца, гулакхашца ладувгIа йиш санна кIоарга хьабкьал долаш, дунен тIарча чоалханеча моттигех уйла яйташ, уж ший иллешка а ашарашка а гIолла кхетаяйташ. Ийрча а дега чов еш а хоам бера вай республике маьтсела бетта: «Ева кхы яц». Амма цIаккхалергдоацаш, гаьнара ханаш вайна дагаухийташ, ашархочун уйлаш а куц-сибат а вай сакхетам чу дийна лоттадеш да цо дита иллеш.

80-гIа шераш вай къам культуран даькъе сомалолаш латташ хинна ха яр, аьнна, хет сона. Хьахила болабенабар вай къаман дикагIа бола суртанчаш, Шолжа-ГIалий тIа республике гIорбаьнна бовзарех а лоархIаме летаратуран йоазош кхоллаш а бар доккха начIал дола йоазонхой, дикка тоалуш йоагIар ашарий оагIув. Цу хана вай къаман иллиалархой, композитораш, царца къахьегаш, айхха бувзамаш хьаллоаттадеш бар байташ язью нах. Дийна вар РСФСР гIорбаьнна иллиалархо Хамхой Элмарзий Ахьмад; дийша ваьнна, къахьега дIаволавеннавар Ужахьанакъан Мухьмад; «Зама» яхача республике цихезача ансамблца болх беш вар ши гIалгIа-гитаристаш, иллиалархой Майсиганакъан Башир, Дзейтанакъан Темарлан; радио а телевидене а солисташ бар Имагожанакъан Осман, Тиймарзанакъан Бембулат; дийша а баьнна, цIабакъача театра актёрашта юкье бар иллиалара говзал йола Новрбенакъан Руслан, Беканакъан ИбрахIим, Янданакъан Тамара; Нохч-ГIалгIай пачахьалкхен симфонически оркестра шоллагIа дирижёр яр Янданакъан Мадинат; Шолжа-ГIалий тIарча ашарий училище вокал хьехаш вар Меданакъан Элберд, ашарий училище дешаш бар бе-беча кхаленашка хьалкхийна, тайп-тайпара пандараш лакха Юмалуш бола ка-

Лоамашка ека ашараш

Малсаганакъан Евайх бола дагалоацам

гирхой. Царна юкье къаьстта а белгала яр цига дешаш хинна, иллиалархочун говзал Юмаеш хьайоагIа Охценакъан Хадижат. Из мугI гетгара дIабакъе йиш йолаш бар.

Цу заман чухьа хьахила даьлар дуккха гIалгIай хоза, кIоарга чулоацам бола иллеш. Масала, царех дар «Наьсарен вальс», «Гучаяла...» (дешаш Гаьгенакъан Г.), «Хьо йоацаш мегаргвац со» (дешаш Коазой Т.), «Мехкарашта» (дешаш Гарчакханакъан С.), «Яндаре» (дешаш Малсаганакъан Е.), таржам Гарчакханакъан С.), «Хьо Ювежар» (дешаш Угурчанакъан А-Г.), дерригаш дийца варгвац. Ашарашта дуккха теркам беча, царца къахьега ловш болча нахах цаI яр Малсаганакъан Тархана Ева. Эггара хьалха из сона яйзача хана, даггара даьннадале а 26-27 шу мара даьнна хургьяр из. Ашараш езаш, йовзаш, царца болх беш, яьшка-пандар лакха ховш хиннаале а, композитор санна из йовза яьлар 80-гIа шераш долауш. Бокьонца йоккха говзал йолча ашархоша санна, байташ язьеча нахаца бувзам оттабе йолаелар из эггара хьалха. Байташ-м цо ше а язйора, аьнна, хет сона; амма гIалгIай мотт бувца хойя а, йоазув наьна меттала вIаштIехьдалацар цун. Из-м кхетаде хала а дац, из дешаш хиннача моттигашка цхьаннахьа Юмабеш бацар наьна мотт. Цхьабакъда, вIалла шеко йоацаш, ала йиш йолаш ва со; Евайна ший къаман мотт дукха безар, аьнна. Бийзабечаре ший иллеш гIалгIай меттала декаш хилча бакъахьа хетаргдацар цунна.

Клезига дувцаргда вай цун вахарах; из малий, хьанний, мишта а мича а кхувш енай. Ева яь хиннай 1955 шера Казахстан Талды-Кургански областа Текели яхача шахьар тIа, Малсаганакъан БоргIа Тарханей Къуркъанакъан Мурада Еленай дезале. Даьй Яндарера хиннаб цун. Вай Сибрера цIабакъачул тIехьагIа цар дезал Шолжа-ГIалий тIа баьхаб. ЗIамига йолча хана денз, пандараш довзача, ашараш локхача даьнанна юхе хьалкхийнай из. Каьхата пандар лакха ховш а цунца иллеш доахаш а хиннай даь-нана Налганакъан Амнат, культура оагIонца бувзабenna хиннаб ноанакхой а, наней наьна-йижарийи яьшка-пандар дика локхаш хиннаб. Цу тайпара сомаяьнна Евай дег чу а ашарий дуненцара говзал. 1965-1971 шерашка, ший 10 шу даьннача хана денз,

Шолжа-ГIалий тIарча ашарий №1 йолча ишколе дешаш хиннай йиш. Фортепиано оолаш бола пандар бар цо Юмабеш хиннар. Цу хана йовз цунна гIорбаьннача композиторий Чайковске, Баха, Бетховена, Шестаковича, Хачатуряна, иштта кхычар цIераш. Юмалу ашарашка ладувгIа, уж яьха, кхетае, царца кхоллаш дола сурташ довза. ЗIамигача йишга дика вIаштIехьадоалар из боккха пандар Юмабе. Цул совгIа, ше а чIоагIа ловш яр из моллагIа яле а йиш кхолла, илли язде, ноташ тIа уж дIаязде. Денгара ди мел доал, ший уйланга, дагалаттачунга йодар Тархана Ева. Оолаш ма хиллара, водар массаза гаьнавоал. Иштта, кога тIехьа ког боаккхаш, кхычарех тара доаца, алхха ший наькъа такилг доаккхаш, йоагIар из ашарий искусствоца дувзадennaча дунен тIа.

Ашарий ишкол яьккхараш, дукхагIча даькъе дIахо а цу лостамагIа деша ловш хул, шоашта ховр кхы а кIоаргдар духьа, цхьаццала дола толамаш даха а кхоллама даькъе къахьега а безам болаш. Цу тайпара никъ хержар Евас а. Шолжа-ГIалий тIа Шолжа йисте, цун цхьан бер да тIа уллар тамашийна, фаьлгашка ювцар санна йола моттиг. БIарчча дийнахьа, уллув гIолла додача хин ашарца яхьеяьлча санна, екар цига зурмаш, пандараш, фаташ, иллиалархой оозаш. Цу чура арайоагIа Ужахьанакъан Мухьмада, ТокаевIар Сулеймана, ЯсаевIар Мухьмада оозаш; бекар дахчан пандар; феца беде гаьнабоалар каьхата пандара, саксафона, зурман мукьам. Еррига уж оозаш вIашагIувра цхьан юкьа. Сайре еча, балха баькка кIаьдбenna нах санна, дIатуввра чIондаргаш, балалайкш, баянаш, аккардионаш. Гуйре еча, юха а оалхазарий дуккха а тайп-тайпарча оозех таралесташ, уж футтардеш санна, ека йолалора симфонеш, ареш, романсаш, токкаташ, иллеш. Цу фаьлгий дунен тIарча цIагIа деша ловш яр Ева а. Из уйла цун кхоачаш а хул. 1972 шера цига фортепиано шийна ховр доаржадеш, кIоаргдеш хул из гаргарча 4 шера, 1976 шерга кхаччалца. Йоккха а дуккхача къамех болча нахах латташ а яр училищен хьехархой тоаба. Масала, цу чу балха вар нохчий композитор БексултановIар Гумар, гIалгIа Меданакъан Элберд, эрсе Клименко Галина, эрмало Шабаньянц Жанна. Цу тIехьарчун класе дешаш хилар Ева.

Ашарий училище е кол-

ледж яьккхай дIаоалача хана атта оал вай, хлана аьлча дукхагIчарна хац мел къахьегам ба, малагIа халонаш нийслу цу дешашца ювзаenna. Из цхьа моллагIа дола дешар хинна Iац, кхело цхьацца даькъа деннача, белггаларча хIаманца дувзадenna начIал долча кагирхой дешар да из. Цудухьа вайна гуш йоаца халонаш а нийслу цу дешарца, юкьарча ишколе дешача хана фудца хайна Иллама, говзалаш, мотт, дешаш юкье доал вахара. Доккхача кхьа даькъах латташ яр цигарча дешара программа, цунна чудоагIар: керттера говзал, ашарашца дувзадennaча дешара теори, хьехархочун болх. Царех хIара даькъа чоалхане а, хиланза а, ханза а даргдоацаш дар. Оолаш ма хиллара, укхача совлен, хайча а ца хайча а бе-башха доацаш хIама дацар. Шеддар керттера дар. Сахьатах боалла бIарго низткъа мара зувш боаца хьастамилг хьабаккхача, е ханнахьа цун дIоагIа ца хьовзадича, сахьато болх бергбац. Цунца нийсде мегаргда ашарий гулакх а. Цхьан ното, из харчахьа дIалекхача, еррига йиш толхаергья. Училище деша ягIаш, Евай Юмаде дийзар белгалара фортепиано яха Илма, концертмейстера класс, зIамигача ансамблца болх бар, сольфеджио, ашарий литература, яьшка-пандар дIалакха Юмабар. Из дешар дийша саг артиста а хьехархочун а говзалаш йолаш хила везар. Артиста говзал мичахьа эш? Керттера цига Юмаду Илма санна лоархIаш дар фортепиано бовзар, Юмабар, дIалакха хар. Белгалара уроках, къаьстта йола ший программа Юмайора цу даькъаца; концертмейстера болх а артиста оагIонгахьа эза бар, хлана аьлча иллиалархошца, ансамблашца болх бе Юмалора, из оагIув Юмабеча хана. Ашарий партитураш йовза езар, уж еша ха дезар, вайна ма харра, партитураш зIамига а йоккха а хулар.

Ашарий теори Юмаяр кхы аттагIа дацар. Цига дешараша каст-каста дувцаш хезад сона сольфеджио яха Илма. Фуд цунна чу ца доагIаш? Илли дIаала дезар ноташка дIаяздаьча тайпара, иллеца дIаоалар а гуш дар а вIаший тарлуш хила дезар, дIалекха йиш ноташца дIаязье ха дезар, цу гулакха ноташ ха дезар, цох оалар ашарий диктант. Шергара шерга чоалханегIа хулар дешар, довза дезар ший мехкарча а доазол араьхарча а ашарий истори, цар стилаш, цихеза композитораш, цар кхолламаш. Укхача массазарча вахаре вIалла ца хеза

цIераш а нийсъяла тарлора мугIарерча, ашарашца вувза ца веннача сага. Цкъа ашарий литературах дола книжка нийсделар са кулга кIалха. Эггара хьалха из хьаделлашехь, сона нийсвелар Николай Яковлевич Мясковский яха саг. ЦIаккха сона ца хеза цIи яр из хIанзалца. Сона ца вовзе а, Николай Яковлевичах вай мехка оолаш хиннад «советски ашарий эхь-эздел», цо кхебаь хиннаб дуненна цIихеза композитораш Дмитрий Кабалевский, Арам Хачатурян, кхьбараш. Цу хана денз, йиц ца луш йисар са вахаре Мясковский яха тайпан цIи. МугIарерча сага дукха къайленаш а кердадараш а хьаделлаш дар Евай цу ханара дешар.

Къаьстта а хьоахаде безам ба са пианиста кулгех, пIелгех лаьца. Дуккхача наха оолаш хезад сона тепча лелаю кулг доккха, низ болаш хила деза; иштта хила деза хасап деча, дулх докхача сага кулг. Мишта хила дезар пианистадар? Цу хьакъехьа а ашарий дуне довзача наха юкье лелаш дешаш да, пианистадараш маргIала кулга пIелгаш хила деза, яхаш. Комсий хетолгах маргIал (маргIалаш) оал. Вайна хов уж дIаьха а диткъа а хулилга. Цудухьа пианиста пIелгаш а диткъа а дIаьха а хила деза, пандар тIагIолла атта леларгдолаш, из лакхарца цхьаккха тайпара хало хургIоацаш. Евай цхьадолча сурташ тIа дика гуш да, цун кулгаш белгала пианистадараш санна долга.

Ашарий училище дешаш вола саг кийчлуш хул хьехархочун балхага а, хлана аьлча мехкарча хIара кхалене болх беш йолча ашарий ишколашка къахьега, кхувш йоагIа къона тIехье, керда ноахал кхеде дезараш, ашарий говзал йола нах нийсача новкъа баха безараш уж ба. Вай республике дукха хиннаб, тахан а ба из дешар дийша нах, берашца дуккхача шерашка къахьегаш хьабоагIараш. Ашарий хьехархой хила Юмалуш хиннай гIалгIай цихеза йола пианистка Инаркъа-

накъан Тамара, цун тайпан йиша Инаркъанакъан Мадина, Шодажанакъан Фариза, Тутайнакъан Тамара, Мутааланакъан Хадижат, Малсаганакъан Зарема, Меданакъан Марина, кхы а дуккхабараш. Цар мугларера саг хиннай вай ювцаш йола Малсаганакъан Ева а. Цо Юмадаьдар берашта фортепиано мишта хьеха беза дозыйташ дола накъаш, белгалара урокаш фу чулоацам болаш, мишта луш хила еза. Цул совгла, истори, философи, доазол араьхара метташ, кхыдола юкъярча ишколе Юмаду Илмаш а Юмадора училище. Лоаца аьлча, цига хьагойта дезар ше дуккха ча оаглонашкаьхара деглааха таро йолаш, деглайоаглаш, доккха начал долаш саг йолга. Из никъ лелабе таро а говзал а хилац моллагла мугларерча сага.

Длахо Евас къахьег (1976-1978) Запорожьерча №6 йолча берий ашарий ишколе хьехархо-концертмейстер, фортепианон хьехархо йолаш. Из болх буь цо 1981-1987 шерашка Шолжа-Галий гла а. Цу хана яйзар сона ашархо. Юхъанца цо сога дийхар ший хьамсарча юртах Яндарех ше язъь байт наьна меттала яккхар. Уж эрсий меттала, стихотворене хила еза технически оаглув лора ца еш (ритм, рифма), кулгаца яздаь муглараш дар. Дукха йоккха йоаца тетрада лист глаглай меттала мишта даязъергья ца ховш, дукха уйла е йийзар са. Сона хацар лоамаш дувцаш йола юхьиг мишта, сенгара дайолаергья. Паккха дагадийхар сона бера хана массехказа баргадайна сурт. Наьсаре тха лоалахо хиннача Маценакъан Бийсолта волча воаглаш вар цун къаьна доттагла, Аьлтий-Юрта ваьха Хьаштаранакъан Гла. Цу воккхача сага

оамал яр, леллаше цъацца илле дешаш оолаш. Цунгара цкъа а шозза а хезар сона, цаккха ца хеза, цъаннахьа яздаь доаца илли. Цун юкъяра массехк дош мара дисадацар са дегахьа, уж дар «бухь багла кийнаш» яха дешаш. Царех пайда эца лаьрлар аз, Евай иллена таржам деча хана. Иштта хьахилар цун хьалхара муглараш: «Лепаш я лоамий бухь багла кийнаш...» Дяхора дешаш шо-шоаш дийшар байта мугларашца. Бух соццаш цох хьахилар укх тайпара, «Яндаре» яха илли:

«Лепаш я лоамий бухь
багла кийнаш,
Хозъенна даяттай
баьццара беш,
Хьо хургва яхаш са дега
аьла,
Юртарга къоаной ба, шоай
къамаьл деш.

Юхаалар

Тешаш яц иштта бувцача
меттах,
Хьай дега аьла я алал хьай
сох;
Паккха вай лаьтта мерза
дахаргда,
Дегашка безам
совбаргба цох.
Хьаст хургба сайран
сатийна уллаш,
Сога сатувсаь хургда
хьа дог.
Цаьхха, укх лаьтта вай
баргадайна,
Сигалено ираза седкъий
хьалсог.

Юхаалар

Тешаш яц иштта бувцача
меттах,
Хьай дега аьла я алал хьай
сох;
Паккха вай лаьтта мерза
дахаргда,
Дегашка безам
совбаргба цох.
Яндаре са ага теркадаь
лаьтта,
Аз хьона сай дега тешам

длау.
Вай шинне безам
бохаргбац атта,
Сай дика доттагла аз хьох
хьаву.

Юхаалар

Тешаш яц иштта бувцача
меттах,
Хьай дега аьла я алал хьай
сох;
Паккха вай лаьтта мерза
дахаргда,
Дегашка безам совбаргба
цох».

Са цеввалар дувца йиш йолаш дацар, из илли Охценакъан Хадижата длаолаш эггара хьалха телевидене а радио чуголла а декаш хьахезача. Цунна клалха глolla даяздаьдар: мукъам Малсаганакъан Евай, дешаш барчакханакъан Сале. Сона боккха кхаь хиннабар цох, хлаьта а цъа хлама дар со раьза воацаш. Цу илле дешаш са да, аьнна, кхайкадар сов нийса дацар. Уж эрсий меттала яздаьр Ева яр, са таржам мара дацар. Цунца дувзаденна телевидене а радио а телефон теча: «Уж дешаш са да, яхаш, ма кхайкаде, ма язде», - аьлар аз. Евас ше а, из илли дувцача хана, «хьа илли» оалар. Уж дешаш сай дац яхача уйлан гла яккхар аз композитор халла. Цул тлехьагла, язде баьлар «... таржам даьр барчакханакъан Сали». Иштта нийсагла дар из.

Кхы а мсехк илли яздыр оаха цъана, «Безаман илли» дар царех ца. Укхза са белгалдаккха деза, вай ашарий искусство деглакхувлача даькъе Абьданаькъан Хьавас доккха дакъа лацар. Из цу заман чухьа Нохч-Глаглай радио концертий программаш кийчъеш яр. Хьавас байтанчаштеи ашархоштеи юкъяра бувзамаш хотташ, цох дика тлехьале хьахулаш моттигаш нийслора каст-каста. Цу тайпара хьахиннадар «Мехкараш-та», «Кьона дог». Хьалхардар са дешашта даьккха дар, шоллаглчун байт тоаяьр а со вар. Тахан кхыча автора цлера длатлаяздаьд из илли. «Мехкараш-та» яха илли длааьннар Дзейтанакъан Тимур вар, «Кьона дог» Янданаькъан Тамарас а Абьданаькъан Иалихана а оалаш хезад сона. Хлаьта «Безаман илли» длааьннар юха а Охценакъан Хадижат яр. Цъаькха цъа илли яздаьдар аз Евайца, из длаоалш а декаш а дар телевидене глolla цу хана геттара къона хиннача йола Пумхой Лидас. Бакъда цу илле цли хланз белггала дагаьглац сона. Укхза дагдахийта лов сона «Безаман илле» дешаш:

«Сигала седкъий
Батувса доал,
Хьо воаглий хьажа
Со арайоал.
Безамо вай шиь
Даькъаладуви,

Кхело блага
Доаладаь хьувз.

Юхаалар

Хьа благаьхажар
Дегаш чакхдоал.
-Хьо сона еза, -
ла сога оал.
Вай безамах
Дийнахьа, бус
Деррига дуне
Хьеггача дус.
Сайранна, Гурра
Малх санна леп -
Иштта я вай
Безаман кеп.

Юхаалар

Хьа благаьхажар
Дегаш чакхдоал.
-Хьо сона еза, -
ла сога оал.
Со цаккха хургьяц
Догъийккха хьох,
Массаза тешаш
Хилалахь цох.
Ер дуне хургда
Сийрдагла, клай;
Нагахьа мо дезаш
Чакхдоале вай.

Юхаалар

Хьа благаьхажар
Дегаш чакхдоал.
-Хьо сона еза, -
ла сога оал.

Болх бешше, лакхара дешар деша а аьттув баьнабар Евай, 1982-1988-ча шерашка, из дешаш хилар Л.Н. Толстой цлерагча Нохч-Глаглай паччахьалкхен университетте. Цо хержаяр филологически факультет. Сона хеташ, из я ашархоцоа эггара гаргагла йола факультет. Алапат тара хеталу сона ноташта. Алапатага глolla йоазув Юмаду, ноташка глolla ашарий мотт бовз. Филологеца бувзам болаш да либретта яха дош, хлана аьлча иллей мел дола дешаш либретта я. Из йоацаш хила йиш яц иллеш кхоллаш вола ашархо а. Цул совгла, хьехархоцун говзал а цунна кхы а дикагла яйзай, аьнна, хет сона цу шерашка, филологаша Юмаду «Педагогика», «Психологи» яха Илмаш. Уж къаьстта чоагла эшаш да моллагла хьехархоцоа, мотт хьехаш вале а ашараш хьехаш вале а.

Дукхача а лоархамеча а балхаш гла хиннай Тархана Ева. 1987 шерга из болх бе йолалу НГИАССР культуран Министертвонна чуйоагача Илман-методически Центре, цул тлехьагла цу министрствон йоккхагла йола инспектор хул цох, ерригача культуранна чуйоагача тоабай говзал малагча боарм гла я хьажа-тахка дезаш яр из. Хлаьта цу даре йолаш, цъацца халонаш нийсьяла тарлора, глаглай цъан кицо ма аллара, «лаьхача берзо а буь, ца лаьхача дас а буь» яхача тайпара болх бар цунга хланз кхаьчар. Нагахьа санна ашарий тоаба во я оале, гоамлора из цун доакъашхошта; во яле а хоастайоия, хьа-

кимаша бехк баккха тарлора. Хлаьта а хьаькъал долча сага санна, нахаца бувца мотт корабоаглар, аьнна, хет сона хланзле бе-беча балхаш гла хиннача, мерзадар а къаьхьа-дар а дайзаца цу кхалсага. Иштта из хиннадецаре, балха гла лакхлургьяцар из. Каста цох хул Нохч-Глаглай паччахьалкхен филармоне директорга а «Эстрада» яхача цъанкхетгара а концертни даькъах йола глонча, культуран Министертвон исбахьален кхела доакъашхо, Нохч-Глаглай АССР культуран ганза председател, иштта кхы длахо а.

Евайца са эггара тлехьара къамаьл хилар 2023 шерга. Глаглайчен паччахьалкхен а «Сердало» газета а 100 шу дизар гаргаглерга ха яр из. Сога телефон тешар Москвера, Ева яхаш цига яр. Дахарденар хьаьтчул тлехьагла, композитора аьлар:

- Сали, Глаглай паччахьалкхен 100 шу дизара хетаяь байт ла язйоре, мукъам боаккхарбар аз. Влаштлехьдергдий хьа?

Евас телефон тохарар, сона боккха кхаь хиннабар, клезигагла дале 30 шу дар тха бувзамаш хаьда, цъана кхоллама болх ца бу. Амма цун дехар кхоачашде укх накъа са низ кхачанзар.

- Ева, аз хоза хеташ язъергьяр байт, бакъда из чоагла цлехашта тема я, цул совгла, заказац байташ язъе карагдалаца сона. Тамаш, нийсагла аьлча, могоаргдац сона цу тайпара байт кхолла. Нагахьа санна кхолле а, сона хетгача тайпара дика хургьяц из, - аьлар аз.

Кхы дукха сога дехар де оттанзар композитор, хлана аьлча цо кхетадора кхоллама болх яхилга фуд а, дика йоазув малха мишта доал а. Цул тлехьагла, кхы къамаьл хиланзар тха цу хьаьхьа а е кхыча иллей хьаьхьа а. Кхы а кхо шу даьлча Тархана Ева вайцара къаьстай аьнна хезар сона. Къаман ашархошта а сона а чов еш хоам бар из. Ева кхелхар маьтсела бетга 24 дийнахьа. Ше догцена, дика саг хиларга хьежжа; шерга эггара хозагла йолча хана хилар цун таьзет. Дала къахетам болба цох, Дала гешт долда цунна, йийрза моттиг даькъала йойла.

Дукхача паччахьалкхен совглаташца а цлешашца а белгалъяьккхаяр Ева, из яр Россе композиторий Союза доакъашхо, НГИАССР культуран глорьяьнна болхло, Глаглай Республикан искусствай сийдола болхло. Цунна еннайар вай республикан «Карагдаьннарех» яха орден, Дунен Аргийски комитетга ашарий даькъера дошо майдил, кхыдола совглаташ.

Евас вайна дитад тайптайпарча жанрашка даь балхаш: иллеш, романсаш, ашарий циклаш. Цар даим а вайна дагалоаттаергья Малсаганакъан Ева; начал дола, яхь йола, ший къам дукха дезаш хинна саг санна.

Цхъанне бала массанега кхоачаш хул

Лозабача СВО доакъашхошта, гю лоаттаду «Даьхен лорабой» яхача ганза болхлоша

Гьагенаькъан Мартина

«Даьхен лорабой» яхача Паччахьалкхен ганза балха юкье тѐма моттигашка ветеранаш кхы а шин оаглонца бекъаш дола гюлакх чоагидеш долча амара кулг яздыр РФ Президента Путин Владимира. Хьалхарбараш – тѐма операце моттигашка геттара лозабачь боллашехь, РФ тѐма низа оаглонцара декхараш кхоачашде Ийнараш. Шоллагбараш – РФ тѐма операци латтача моттигашка чугертарашта духъале еш лозабачь, заапхой хиннараш. Хьалхагъа цох лаьца дийцадар «Даьхен лорабой» яхача Паччахьалкхен ганза кулгал деча Цивилева Аннас. Цу амаро тѐма операце моттигашка заапхой хиннача бѐухошта ганзага шоашта эшача хѐман хоам бекъо лу.

«Заапхой болаш, шоай декхараш кхоачашдеш бола бѐухой, иштта чоагъа лоза-

бачь шоаш боллашехь, РФ тѐма низа оаглонца дѐахо гюлакх дѐадахьа иеш бола уж бокъонца бола турпалаш ба! Масахана царна фу эш хьожаш, цар хьашташ кхоачашдеш хила деза вай. Доккха баркал кхайкаду аз вай Паччахьалкхен Кулгал хочунна тѐма операце доакъашхошта, цар дезалашта иштта терко еш хиларах», - аьлар Цивилева Аннас.

Оттадаьча каьхатага диллача, лозабачь боллашехь тѐма декхараш кхоачашде лаьрхѐа Ийнача бѐухошта вахара хьал аттача даккха, дегъа могошал меттаоттае хѐма доагъа. Цу юкье я спортивни протезаш, «адаптивни» оала барзкъаш, атта дѐалалла йиш йола машинаш, иштта цѐагъа гюлла дѐа-хьа лела аттагъа хургдола хѐмаш. Цул совгъа, спортивни, физкультурни кхетаченашта, «Даьхен лорабой Кубка» яхьашта юкьекхувларгба ганзо уж бѐухой.

«Тѐма операце доакъашхой хьал аттача даккхар, тахан царна кьувлаш дола кхоачамбоацараш юстар-

дахар паччахьалкхен хьалхашка латтача керттерча декхарех да. Тха балха юкье СВО кхы а шин оаглонцара ветеранаш чоагъбеш соцам баь хилар, царна массахана терко е ловш хилар да. Ганзо ший болх бехктокхаме дѐабахьар чоагъа лоархѐаме долга белгалду цу гюлакхо. Мел йоккха хало кхачарах Даьхен гюлакхе латта ловш болча бѐухой сий дар, хам бар вайх хѐларане декхар да, аьлча харцахьа хургдац. Тхо кийча да царна эшар ѐалашде, эггара хьалхарча оаглонца дикагъа йола протезаш оттаяйта, шоай цѐагъара гюлакхаш царна аттача даха», - дийцар тхога «Даьхен лорабой» яхача Паччахьалкхен ганза вай мехкарча филиала хьалха латтача Оздой Муслима. Цу оаглонцарча болхлоша белгалдечох, ишттача хьале болча ветеранашта лоаттаде дезаца гюлакхашта кьоастам бар турпалхой хьалма хулла тоаде хьажар да. Шоай могошал эшаенна йоллашехь, дог ца эккхаш дѐахо а Даьхен хѐма лораде

ловш болча бѐухошта доккха баркал кхайкаду тахан! Теркал ца деш дита йиш ярех дац из хѐма. Цхьаккха шеко йоацаш, деналах, майралах бизза бола, яхь йола кѐман кьонгаш ба уж.

Гюлакхаш геттара телхад, аьнна, хетача хана; сийленца духьалъоттар массанеца долаш хѐма дац. Могош, маьрша болаш; бахалба вай бѐухой дуккхача шерашка!

Дикагъа волча футболиста цѐи шийх яккхийта хьожаргва Баканаькъан Заьлмаха

Гьагенаькъан Мартина

Россе премьер-лиган 2025/2026 шера дикагъа волча хьалхарча даькъа футболиста цѐи кьайсарашта юкье ва футболист Баканаькъан Заьлмаха.

«Российски премьер-лиго баьча хоржама юкье латт вай мехкахочун цѐи. Эггара толашагъа вола хьалхарча даькъа футболист белгалвеш дола гюлакх да из. «Локомотив» яхача тоабанца ловзаш дикка говзал гойтарех ва вай мехкахо. Ма дарра аьлча, футболни доазон тѐа ший мишта хьовза веза, малагъа хѐмаш теркалде, лораде деза ховш вола футболист ва из аьлча, товргда Заьлмахага.

Духа ха йоацаш хиннача ловзаре, З бургац чутохаш, белгалваьлар из», - йоах тхога бенача хоамо.

«Локомотива» дикагъа вола ловзархо хинна, ший моттиг дикка чоагъгъа дѐаотта аьттув баьннаб вай мехкахочун. Хѐанз хила дезаца ловзаре котвалар чоагъа лоархѐаме да цунна, бакьда даькъа лоацарашта юкье духа ба лакха говзал йола, дикка цѐихеза футболисташ. Цунга хьежжа, ший мел бола низ ураоттабачь ловза везаш ва вай мехкахо», - дийцар тха газетага мехкарча футбола Федерацие президента Хьулахой Хаважа.

Будѐнновска куран тѐа дѐайихьача яхьашка, белгалбаьлар вай ѐаддалхой

Гьагенаькъан Мартина

Ставрополерча Будѐнновска яхача шахьаре дѐайихьача ѐадсаькх деттарах йолча ЗД йийллача яхьашка, белгалбаьлар вай мехкахой. Из хоам «Сердалога» бир вай мехкарча ѐаддалхой, арбалета Федерацие.

«Красный Октябрь» оалача юрта дѐахьош хиннача яхьашка гулбелар Ставрополера, Краснодарера; Московски, Волгоградски, Ростовски, Владимирски областшкара; Селий, Нохчий, Галгъай, Гьабартой-Балхарой, Палмакхий мехкашкара лакха говзал йола ѐаддалхой.

100 гаргга спортсмен вар

ше-ше белгалвала герташ, шоай мел дола начѐал гойташ кхестараш. Хѐанзолца санна доацаш, 24 хьайбай кепе хьадаь улгаш дар дѐоахалла ѐооттадаь хиннараш хьежоргашта меттел», - дийцар тха газетага. Керттера судхо волаш тѐахьожаш хиннар вар цѐихеза спортсмен Барко Владимир. Белгалбаьннарашта совгъаташ

луш дѐакъаьстар из гюлакх.

«Баребоу» яхача оаглонца шоллагъа моттиг яккхар Хамхой Мусас, борза майдилг яккхар Щечой Адама, Султиганаькъан Адамах «инстинктив» яхача даькъе борза майдилг яккхар хилар. Кагирхошта юкье «дотув» даьккхар Щечой Ахьмада.

Галгай Республикан ахаршошта, дладийнача ялата тохача молхашца Іалашо ергья

Гаьгенаькъан Мартина

«Российски юртбоахама центра» федеральни паччахьалкхен бюджетни урхаллен филиала, Галгайче гуминовни кислота оола ялатах тохаш йола молхаш арахеца гІулакх дІадоладеш да.

«Россельхозцентра» говзанчаша яхачох, республикан лавтта хьаьндеш, дладийна ялат дика хьатІадоалийташ йола уж молхаш арахеца хІанзалца таронаш хиннаяц.

Моттигера юртбоахама

къахьегамхой уж лолахарча республикашкара хьакхьа езаш хиннаб, цига а уж арахеца я «Россельхозцентра» филиалаш. ХІанз ГІР ГІолла йолча «Россельхозцентра» ФГБУ филиала ше лаьрхІад уж хьае. Цу даькъ тІа эшаш дола ГІирсаш эцара болх дІаболабаьб, «АгроТех» ООО екьача гумага хьалхара даькъа хьакхьаьчад.

Цунца цхьана, «Россельхозцентра» из хьае а кийча продукци чуйотта а ГІирсаш эца лаьрхІад. Из тахан эшаш да республикан юртбоахама даькъ тІара болх дегІабоалабара.

9-ча аргІагІа латтача ши бІаь шу даьннача гаьна тІехьа кхадж тоссаш ба мехкахой

Султиганькъан Йоакъап

«Укх шерара Россера га» яхача яхьашка даькъа лоацаш ба вай мехкахой, кхьйолча моттигашкара бахархой санна. Из хоам «Сердалога» бир Іалама гІулакхех йолча министерстве.

«ЦІихеза йолча вай къаьнарча, эри тІаьннача кхора гаьна кхадж тоссаш ба мехкахой. 216 шу даьнна йола из га ЖІайрахьа кхален Ляжге яхача гІалай моттига юхе ягІа. Тахан вай лоамара къаьна кхора га «Укх шерара Россера га» яхача яхьашта юкье я, вай массане а къахьега деза цо котало йоаккхаргІолаш. Таханарча дийнахьа из га хержараш 359 саг ва, бакьда из тоьам болаш дац.

Кхь а кадайгІа, дикагІа хьовза деза вай!» - йоах Іалама гІулакхех йолча министерствон болхлоша.

Иштта болх хилча, из хІама дІа-хьа доаржаде деза гаргарча, бовзача наха юкье, массабараш тІахьеха даькъа лаца, коталонга кхача гІо де вай гаьна! Маьцхали бетта 1-ча денга кхаччалца rosdrevo.ru сайте дІахьоргда хоржамаш.

Къаьна кхорий га 9-ча аргІагІа латт. Белгалде деза, иштта йола яхьаш дІакхьар боккха пайда боаржабеш, Іалама хозаленаш лораяра, хам бара адам тІахьехаш йолга.

ДукхагІа адам тІалатта шахьара моттигаш зизашца хозью

Султиганькъан Йоакъап

Зизашца Наьсарерча моттигий куц хувцаш боахк тахан. Из хоам «Сердалога» бир шахьара мьере.

«Шахьара урамашка тайп-тайпара дола боккьал башха зизаш дІадогІа арабаьннаб тахан. Дега тоам беш, бІарг хьоасташ хургья Наьсарен моттигаш итгаш эзараш зизаш дІадегІа баьлча», - йоах тахан тхога бенача хоамо.

Дукха машинаш, адам лелача шахьаре геттара чоагІа эш гаьнаш, кІотаргаш, зизаш. Шахьара бахаршошта арабаьнна салага, хозача моттигашка гІолла гобаккхаш лела паргІагІа хургІолаш эшаш да из деррига. ХІаьта вайна хов-кх зизаша, хозача гаьнаша моттигий куц мел чоагІа эргадоаккх.

Народное Собрание Республики Ингушетия объявляет о приеме документов на назначение представителей общественности в Квалификационную коллегию судей Республики Ингушетия.

Кандидатуры на назначение представителями общественности могут быть предложены Главой Республики Ингушетия, депутатами Народного Собрания Республики Ингушетия, общественными объединениями, действующими на территории Республики Ингушетия в соответствии с Федеральным законом «Об общественных объединениях», высшими учебными и научными заведениями, имеющими государственную аккредитацию по юридической образовательной программе.

Для рассмотрения кандидатур для назначения представителя общественности в Народное Собрание Республики Ингушетия представляются:

1) представление (при выдвижении Главой Республики Ингушетия и депутатами Народного Собрания Республики Ингушетия);

2) протокол собрания и решение (иной документ, предусмотренный регламентом общественного объединения при выдвижении кандидата общественными объединениями, действующими на территории Республики Ингушетия в соответствии с Федеральным законом «Об общественных объединениях», высшими учебными и научными заведениями, имеющими государственную аккредитацию по юридической образовательной программе);

3) письменное заявление кандидата о согласии на назначение и последующее участие в работе квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия, в котором указываются фамилия, имя, отчество, дата рождения, образование, основное место работы или службы (в случае отсутствия основного места работы или службы - род занятий), занимаемая должность, адрес места жительства, контактный телефон;

4) копия паспорта гражданина Российской Федерации;

5) копия диплома о высшем юридическом образовании;

6) копия трудовой книжки;

7) характеристика с места работы (в случае отсутствия основного места работы или службы) - характеристика с места жительства;

8) медицинская справка из психоневрологического диспансера;

9) медицинская справка из наркологического диспансера;

10) анкета, содержащая биографические сведения о кандидате;

11) автобиография.

Паспорт и диплом об образовании в подлиннике представляются кандидатом при личном собеседовании.

Прием документов для рассмотрения кандидатур для назначения представителя общественности будет проводиться с 22 июня по 27 июля 2026 года. Время приема документов: с 9 часов до 17 часов.

Адрес приема документов: 386102, г. Магас, проспект И. Зязикова, 16, Народное Собрание Республики Ингушетия, комитет по государственному строительству и законодательству.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Утерянный аттестат серии №00624009407168, выданный «Школой-лицей - Детский сад г. Магас» в 2023 г. на имя Яндиева Ислама Магомедовича, считать недействительным.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредитель: Государственное автономное учреждение «Издательский дом «Сердало»

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84 Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Роскомнадзора по Республике Ингушетия. Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033 от 16 декабря 2024 г. E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре ГАУ «Издательский дом «Сердало». Время подписания номера по графику в печать: 17 июня 2026 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов. Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № Тираж: 2000 экз.

Мужеча 3D Iаддалхой республикан чемпионат хургья

Гаьгенаькъан Мартина

Мужеча 3D Iадсаькх кхоссарах республикан чемпионат хургья, яхаш, хоам бир «Сердало» газетага ГIалгIай Республикан Iаддалхой Федерация.

«Аътинга бетта 19-ча денгара 21-ча денга кхаччалца, Шолжа кхален Мужечен спортивни даькъ тIа гуллургва вай мехкара, лo-алахарча республикашка-ра 100 совгIа спортсмен. Програма чудагIаш да дика, безам тIабода никь кийчбар, бIарчча ши гобаккхар, 24 хьезорг, чаккхен тIехьара дакъа. Чемпионат дIахьоргья 3D-кл, Исторически, 3D-блок, Олимпик, 3D-вIашагIдоаллаш, Спортинг, 3D-дIаьха.

Кхетаче дIахьор я ГIалгIай Республикан Iад кхоссара, арбалета Федерация; ГIР физически культура, спорта Министерство. Иштта цига дакъа лоацаш ва Россе машинаш еча Союза моттигерча даькъа, тIема гIирсац, спецхими еча комплекса, «Ростех» яхача Пачахьалкхен корпораце кулгалхо Оздой Бек-хан», - аьлар хоамо.

Долакха-Юртарча латархоша къайсар «Олимпийски кийчон» спортклуба совгIаташ

Гаьгенаькъан Мартина

Шолжа-ГIалий тIа дIайихьача мехкашта юкьерча ийиллача турнире дикка белгалбала аьттув хилар вай латархой.

«Шоай мел бола низ ураоттабаь, коталонга кхача хьезар Долакха-Юртарча спорта ишколера спортсменаши. Ялх майдилг йоаккхаш, белгалбала аьттув хилар цар цу дийнахьа.

Манкенаькъан Iаддал-Рахым котваьлар 24 кг дозал дарел, дото майдилг Иоэллар цига 32 кг дозал долча Манкенаькъан Абдуллаха, кхоалагIа лагIа тIа эттар Шакренаькъан Хьамзат (44 кг), Зурабанаькъан Хьамзат (48 кг), МагомедовгIар Ясин (52 кг), Гаркхой Мухьмад-Амин (52 кг)», - дийцар ДЮОШ.

Укх бетта 13-ча денгара 14-ча денга кхаччалца хиннача яхье, спортсменашта уллув хинна тренер Гаракхой Шамал ва.

Ши майдилг яьккхар гIалгIай тхэквондхоша, Нальчике Россе Хьалхале дIахьош

Гаьгенаькъан Мартина

Нальчике ВТФ Россе Хьалхале дIахьош, ши майдилг яьккхар тхэквондох 12-14 шераш даьннарашта юкье гIалгIай спортсменаши, яхаш, дийцар «Сердало» га-

зетага мехка спорта Министерствон зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

«Гаьбартой-Балкхарой республике дерригача дозалех чIоарIарIварех хила бокьо яккха гIерташ вар 59 моттиге-

ра 778 спортсмен. ГIалгIайчен тоабо говзала лакха боарам гойтар цига. Мержой Iаддал-Малика, 41 кг дозал долаш, республиканна дошо совгIат дера. Овшанаькъан Мухьмад-Амина шоллагIа моттиг яьккхар 65 кг кхаччалца дозал

дарашта юкье», - аьлар тхоца къамаьл даьчо.

Белгалду, бераш яхьаш дIаяхьа кийчо яь хиннилга, царна кулгал дир тренераши Цисканаькъан Ибрахима, Кьамурзой Хьамзас.

Долакха-Юрта дIайихьар кикбоксингах йола республикан ийилла яхь

Гаьгенаькъан Мартина

Наьсарен кхален Долакха-Юрта дIайихьар 2008-2009-ча, 2010-2011-ча шерашка баьча ондаргашта юкьера кикбоксингах йола Республикан ийилла яхь, яхаш, дийцар «Сердало» газетага из болх вIашагIбеллараша.

«Аътинга бетта 8-ча денгара 11-ча денга кхаччалца, Дахкилганаькъан М.А. цIерагIа спортивни ишколе дIайихьар «Россе Денна» хетаяь спортивни яхьаш. ТIоарска кулгахьоаллорга 140 говзанчас гойтар шоай спортивни лоIам. Долакха-Юртарча спортивни ишкола дешархоша яхье 14 совгIат даьккхар. Баркинхой Иразхана, Аькхенаькъан Адама, МагомедовгIар Тимур, Оздой Iаддал-Малика, Байлаьнаькъан Iаддал-Рахыма, Янданаькъан Муслима, Буражанаькъан Жабраила, Элмарзанаькъан Iаддал-Рахыма котало яьккхар.

Кьулбужанаькъан Дене, Осменаькъан Сулеймана, Тиймарзанаькъан Имрана «дото» моттигаш яьхар.

Дидиганаькъан Хьамзата,

ТIоаршхой Сулеймана, Осменаькъан Акрама кхоалагIа моттиг кхачхар», - аьлар хоамо.

Белгалду, яхь вIашагIьеллар; ГIалгIай Республикан араьхарча бувзама, къаман политикан, зар-

бан, хоамий Министерствос хьал а лоацаш; ГIалгIай Республикан вахара дегIаахара Ганз йола.